

ANDREA LLUKANI

SI DUHET TË JETË EPISKOPI

KOMENTI I LETRËS SË PARË TË TIMOTHEUT

Botimet “Trifon Xhagjika”

Tiranë, 2010

Këtë libër ia kushtoj **Arkimandrit Timotheut**,
Igumen i Manastirit “Paraklitos” në Oropo të Atikës.

Redaktor: **Dr. Moikom Zeqo**

PARATHËNIE

Në letrën e parë të Timotheut, apostull Pavli nxit “*birin e vërtetë në besim*” (1, 2), i cili ishte në Efes, për të bërë “...*luftimin e mirë, duke pasur besim dhe ndërgjegje të mirë...*” (1, 18-19). Gjithashtu Pavli e nxit Timotheun që të ruhet nga doktrinat e rreme, sidomos në kohët e vështira dhe të rënies së besimit (6, 3). Apostull Pavli e këshillon Timotheun që të mos lërë pas dore dhuratën që ka marrë “*me vënieën e duarve nga ana e pleqësisë*” mbi të (4, 14). Pavli kishte besim të plotë tek Timotheu, prandaj ndonëse në moshë të re e dorëzoi episkop të Efesit. “*Askush të mos e shpërfillë moshën tënde të re*” (4, 12). Gjithashtu sipas të dhënave që na jep apostull Pavli, Timotheu, megjithë moshën e re që kishte vuante nga stomaku dhe kishte shëndet të brishtë. Pavli e këshillon Timotheun: “*Mos pi më ujë, por përdor pak verë për stomakun tënd dhe për sëmundjet e tua të shpeshta*” (5. 23). Apostull Pavli e përfundon letrën pastorale duke e këshilluar Timotheun: “...*ruaj atë që të është besuar, duke u shmangur nga fjalët e kota...*” (6, 20).

Pjesa më e rëndësishme e letrës së parë të Timotheut përshekruan kërkesat për shërbesat pastorale të episkopit. Në kreun e tretë, vargjet 1-7 bëjnë fjalë për cilësitë që duhet të ketë episkopi, ndërsa vargjet 8-13 na informojnë për cilësitë që duhet të ketë dhjaku. Në këtë rast duket sikur ka harruar priftërinjtë, të cilët janë ata që zotërojnë gradën klerikale ndërmjet dhjakut dhe episkopit. Në Dhiatën e Re, sidomos në

shkrimet e apostull Pavlit termi episkop shpesh njësohet me termin prezbiter. Kjo ndodh, sepse në kishën e hershme ndryshimi ndërmjet episkopit dhe prezbiterit ishte fare i vogël. “*U lutem pleqve që janë ndër ju unë plaku, shoku i tyre, dhe dëshmitar i pësimeve të Krishtit, dhe pjesëtar i lavdisë që do të zbulohet: Ruani grigjën e Perëndisë që është ndër ju, duke u kujdesur për atë jo me pahir, po me dëshirë; as për fitim të lig, po me gatishmëri*” (I Petros 5, 1-2). Fjala prezbiter *ἐπίσκοπος* është me origjinë hebraike dhe ka kuptimin *plak*, ndërsa termi episkop *ἐπίσκοπος* rrjedh nga greqishtja dhe do të thotë *mbikqyrës*. Kjo fjalë tregon për natyrën mbikqyrëse të shërbesës së episkopit.

Apostull Pavli i parashtron Timotheut kushtet e atyre që do të zgjidhen episkopë: “...*peshkopi duhet të jetë i patëmetë, burrë i një gruaje të vetme, të jetë i përmbajtur, i arsyeshëm, i matur, mikpritës, i zoti të mësojë të tjerët*” (3, 2). Pavli ndër të tjera thekson: “*Të mos jetë i posakthyer në besim..*” (3, 6). I sapokthyer në besim quhet ai që sapo është “*mbjellë*” në kishë. Apostull Pavli e konsideron kishën si një fidanishte dhe të krishterët i krahason me fidanët. Në këtë fidanishte kemi fidanë të sapombjellë, por kemi edhe fidanë që janë mbjellë me kohë. “*Unë mbolla, Apolloi ujiti, po Perëndia rriti*” (I Korintasve 3, 6). Që fidani i sapombjellë të bëhet pemë duhet të jetë farë e mirë, të mbillet në dheun e duhur dhe në kushte të përshtatshme. Fara e mirë simbolizon fjalën e Perëndisë.

Timotheu ishte një nga shoqëruesit dhe bashkëpunëtorët e Pavlit, të cilin e njohu kur ishte në Listra (Veprat e Apostujve 16, 1) gjatë udhëtimit të dytë misionar. Nëna e Timotheut quhej Eunike (II e Timotheut 1, 5), e cila ishte e krishterë judease, ndërsa babai i tij ishte grek. Për të banorët e Listrës dhe të Ikonit jepnin

dëshmi të mirë (Veprat e Apostujve 16, 2). Nëna Eunika dhe gjyshja Loide i kishin mësuar Timotheut që në vogëli Shkrimin e Shenjtë (II e Timotheut 3, 15). Apostull Pavli me qëllim që të mos skandalizonte judenjtë i kërkoi Timotheut të rrethprietet, sepse të gjithë e dinin që babai i tij ishte grek (Veprat e Apostujve 16, 3). Gjatë udhëtimit të dytë misionar Timotheu qëndroi në Athinë, prej andej shkoi për të predikuar ungjillin në Selanik (I Selanikasve 3, 2). Përfundimisht u takua me Pavlin në Korinth duke i shpënë lajme të mira nga besimtarët e Selanikut. Prej Korinthit bashkë me Sosipatrin, Aristarkun, Tikikun dhe Trofimin e përcollën apostull Pavlin (Veprat e Apostujve 20, 4). Gjatë udhëtimit të tretë misionar apostull Pavli e dërgoi Timotheun nga Efesi drejt Maqedonisë (Veprat e Apostujve 19, 22). Më pas e gjejmë në Korinth (I Korintasve 4, 17). Timotheu përmendet prej Pavlit në të gjashtë letrat e tij (I, II Selanikasve, II Korintasve, Kolosianëve, Filipianëve, Filemonit) si dëgjues i letrave apostolike. Timotheu ishte i burgosur bashkë me Pavlin në Romë. Pavli e vendosi Timotheun në Efes me qëllim që të krishterët të mos mësonin doktrina të tjera (I Timotheut 1, 3).

Gajtë kohës që apostull Pavli ishte i burgosur në Romë e thirri Timotheun që të shkonte sa më shpejt tek ai, sepse të gjithë bashkëpunëtorët e kishin braktisur përveç Lukës (II e Timotheut 4, 9). Gjithashtu i kërkoi që t' i sjellë mantelin që la në Troadë dhe librat (II Timotheut 4, 13). Letra e parë drejtuar Timotheut mendohet të jetë shkruar në vitin 64. Gjatë kësaj kohe Timotheu gjendej në Efes si episkop i kishës. Letra u shkrua prej apostull Pavlit në një qytet të Maqedonisë. Apostull Pavli po ndiente fundin e tij (II Timotheut 4, 6), prandaj është i shqetësuar që besimi i vërtetë të ruhet dhe pas vdekjes së tij. Letrat e Pavlit drejtuar Timotheut dhe

Titit quhen letra pastorale. Këto letra janë shkruar gjatë arrestimit shpëprijak të Pavlit në Romë rreth viteve 60. Quhen letra pastorale, sepse u drejtohen barinjve të kishave dhe trajtojnë çështje të organizimit të kishave lokale. Letra e parë të apostull Pavlit drejtuar Timotheut përshkruan kërkesat për shërbesat pastorale të episkopit. Teksti me shkronja kursive është marrë nga një version i Biblës në internet, ndërsa poshtë jepet komenti. Për të qenë sa më i saktë me frazeologjinë teologjike në tekst kam përdorur disa fjalë dhe fraza në greqishten bizantine. Në fund desha të theksoj se libri “Si duhet të jetë episkopi?” nuk është botim zyrtar i K.O.A.Sh-it, por një përpjekje vetjake e autorit për të dhënë në gjuhën shqipe pjesë nga komenti i Shkrimit të Shenjtë.

LETRA E PARË E APOSTULL PAVLIT

DREJTUAR TIMOTHEUT

KREU I PARË

Drejtimi dhe përshëndetjet (1, 1-2)

1. Pavli, apostull i Jisu Krishtit, sipas urdhrit të Perëndisë, shpëtimtarit tonë, dhe të Zotit Jisu Krisht, shpresës sonë. 2. Timotheut, djalit të thjeshtë në besim, i qoftë hir, përdëllim, paqe, prej Perëndisë, Atit tonë, dhe prej Jisu Krishtit, Zotit tonë.

-Pavli, apostull i Jisu Krishtit. Nga trembëdhjetë letrat që ka shkruar, në nëntë prej tyre Pavli e quan veten apostull i Jisu Krishtit. Gjithashtu ai e quan veten të barabartë me dymbëdhjetë apostujt e Krishtit (Luka 6, 13-16). Të dhëna për jetën dhe veprimtarinë e apostull Pavlit mund të gjejmë tek Veprat e Apostujve dhe në Letrat e tij. Në lidhje me origjinën ai shprehet: “U rrethpreva në të tetën ditë, jam nga kombi i Izraelit nga fisi i Beniaminit, hebre nga hebrej dhe sipas ligjit farise” (Filipianëve 3, 5). Pavli ka lindur në qytetin Tarso të Kilikisë, nga prindër judej të diasporës, të cilët gëzonin të drejtën civile romake (Veprat e Apostujve 22, 3). Emri i tij ishte Saul dhe shkonte në shkollën e Sinagogës. Gjithashtu ushtronte zanatin e thurresit të tendave. Më vonë studioi te fariseu Gamaliel dhe përgatitej të bëhej Rabin. Ishte fanatik në fenë judaike dhe

persekutonte pa mëshirë të krishterët. Ai mori pjesë në vrasjen me gurë të Stefanit. Sauli kërkoi autorizimin nga Sinedri, që t' i përndiqte të krishterët dhe jashtë kufijve të Palestinës, mirëpo në kohën që po shkonte për një mision në Damask të Sirisë, rreth vitit 34 pas Krishtit, kaloi në fenë e krishterë në rrethana të çuditshme.

Rreth vitit 58 pas Krishtit, Pavli u kthye në Jeruzalem, ku u arrestua dhe u burgos në kështjellën Antonia. Prej andej e shpunë të shoqëruar në Çezare përpara Prokonsullit Romak Feliks, i cili e mbajti dy vjet në burg, deri në vitin 60 pas Krishtit. Feliksin e zvendësoi Proc Festi, i cili deshi ta dërgonte Pavlin në Jeruzalem, mirëpo ai nuk dëshironte të binte në duart e judejve. Si shtetas romak që ishte kërkoi të gjykohej nga vetë Perandori Neron. Udhëtimi për në Romë ishte plot rreziqe dhe peripeci. Në Romë nuk e burgosën, por e lanë të lirë në mbikqyrjen e autoriteteve përkatëse. Atje qëndroi dy vjet (61-63) duke tërhequr në fenë e re shumë njerëz. Në vjeshtën e vitit 66 burgoset përsëri (II Timoteut 8). Gjatë kohës së qëndrimit në Romë u martirizua më 29 qershor të vitit 67 duke i prerë kokën me shpatë.

-*Sipas urdhrit të Perëndisë*. Pavli kishte urdhëresë apostolike në punën misionare të përhapjes së Ungjillit të Krishtit. Në këtë detyrë fisnike e thirri Perëndia dhe ai menjëherë pranoi. Pavli iu përgjigj menjëherë urdhërit të Perëndisë: “*Shko, sepse unë do të të dërgoj larg midis johebrenjve*” (Veprat e Apostujve 22, 21). Gjithashtu gjatë misionit apostolik në Antioki shohim se si Shpirti i Shenjtë ka zgjedhur Pavlin dhe Barnabën “*Mi ndani veç Barnabën dhe Saulin për veprën për të cilën i kam thirrur*” (Veprat e Apostujve 13, 2).

-*Shpëtimtarit tonë, dhe të Zotit Jisu Krisht*. Perëndia është shpëtimtari ynë. Krishti është Biri i Perëndisë, i cili erdhi në botë

për shpëtimin tonë. Krishti është shpresa jonë. Ky fakt theksohet edhe në një varg tjetër të letrës: “...sepse shpresuam në Perëndinë e gjallë, i cili është shpëtimtari i gjithë njerëzve, po më fort i besimtarëve” (I Timotheut 4, 10).

-*Timotheu*. Timothe etimologjikisht do të thotë *ai që nderon Perëndinë*. Timotheu është bashkëpunëtor i apostull Pavlit dhe episkopi i Efesit. Në kohën që apostull Pavli shkroi letrën, Timotheu ishte në moshë të re, prandaj apostulli e këshillon: “Askush të mos e shpërfillë moshën tënde të re” (4, 12). Timotheu ishte djalë i drojtur dhe kishte nevojë për mbështetje dhe inkurajim. Vite më parë apostull Pavli i kishte porositur korintasit që të kujdeseshin për të: “Nëse vjen Timotheu, kujdesuni që të rrijë me ju pa druajtje..” (I Korintasve 16, 10). Gjithashtu Timotheu ishte i sëmurë kronik. Ai vuante nga stomaku, prandaj Pavli e porosit: “Mos pi më ujë, por përdor pak verë për stomakun tënd dhe për sëmundjet e tua të shpeshta” (5, 23). Nga sa pamë Timotheu paraqitet i ri, pa përvojë, i drojtur dhe i sëmurë, faktorë që e bënë të pamundur të udhëhiqte grigjën e Efesit, prandaj Pavli e porosit: “Ti pra, biri im forcou në hirin që është në Krishtin Jisu” (II Timotheut 2, 1).

-*Djalit të thjeshtë në besim*. Termi *αἰΠόσει ὁ Ἰησοῦς* përdoret për fëmijët legjitimë, por siç e dimë apostull Pavli ka qenë i pamartuar, pra nuk ka pasur fëmijë, por ai kishte bij shpirtërorë. Njeri prej tyre ka qenë Timotheu. Prej gjithë bijve shpirtërorë që kishte apostull Pavli, Timotheu ishte më i miri, prandaj e quan *αἰΠόσει ὁ Ἰησοῦς*. Apostull Pavli e urdhëroi Timotheun drejt besimit të vërtetë, duke e këshilluar: “Largohu nga pasionet rinore dhe bjeru pas drejtësisë, besimit dhe dashurisë...” (II Timotheut

2, 22). Gjithashtu edhe Timotheu besoi në mësimdhënien e Pavlit, por edhe ky i fundit shpresonte tek Timotheu: “*Prandaj ju dërgova Timotheun, i cili është biri im i dashur dhe besnik në Zotin; ky do t’ju sjellë juve ndër mend udhët e mia që janë në Krishtin, siç mësoj kudo në çdo kishë*” (I Korintasve 4, 17).

-*Hir, përdëllim, paqe, prej Perëndisë.* Apostull Pavli i uron dishepullit të tij Timothe që Perëndia t’i dhurojë hir, mëshirë dhe paqe. Ata që predikojnë ungjillin kanë nevojë për hirin e Perëndisë me qëllim që t’i ndriçojë në punën e tyre. Kanë nevojë për përdëllimin e Perëndisë. Gjithashtu edhe për paqen. Të tri këto dhurata vijnë nga Perëndia Triadik.

Doktrinat e rreme (1, 3-8)

3. *Siç t’u luta, kur vija për në Maqedoni, të presësh në Efes, që të porositësh disa veta të mos mësojnë mësim të tjera.*
4. *As të mos u vënë vesh përrallave e gjenealogjive që s’kanë të mbaruar, të cilat sjellin grindje më tepër se ndërtim në besimin e Perëndisë, kështu bëj.* 5. *Edhe fundi i porosisë është dashuri prej zemre të kthjellët, dhe prej ndërgjegjeje të mirë e prej besimi pa hipokrizi.* 6. *Prej të cilave disa veta u larguan e u kthyen në fjalë të kota.* 7. *Duke dashur të jenë mësues ligji, ndonëse s’kuptojnë as ato që thonë, as ato që i bëjnë për të vërteta.* 8. *Edhe e dimë, se ligji është i mirë, në qoftë se e përdor atë njeriu me ligjshmëri.*

-*Të presësh në Efes.* Efesi për Pavlin ishte vendi më i vështirë, sepse atje sundonte idhujtaria. Pavli u lodh shumë gjatë qëndrimit në Efes dhe më në fund ia doli mbanë.

-*Të mos mësojnë mësimë të tjera.* Pavli e këshillon episkopin e Efesit, Timotheun që të krishterët të mos mësojnë doktrina të tjera, *Υἰαὶ αἰεὶ ἀκούεσθε τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ἵνα ἔσθε ἐπισημοὶ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ἵνα ἔχητε τὸν λόγον ἐν ἑαυτοῖς, ἵνα ἔσθε ἐπισημοὶ ἐν τῷ λόγῳ.* Prandaj Pavli i lutet Timotheut të qëndrojë në Efes.

-*Mos u vënë vesh përrallave e gjenealogjive.* Njerëzit e asaj kohe u besonin përrallave dhe gjenealogjive të rreme. Në atë kohë shumë vetë dyshonin për vërtetësinë e ligjit dhe merreshin me vogëlsira. *“Mjerë ju skribë dhe farisenj hipokritër.....dhe lini pas dore gjërat më të rëndësishme të ligjit”* (Matheu 23, 23).

-*Dashuri, ndërgjegje, besim.* Dashuria, ndërgjegjja dhe besimi janë tri të dhënat kryesore që duhet të ketë besimtari. Dashuria mbështetet në dy kolona, të cilat janë zemra e pastër dhe besimi i drejtë. *“Sepse dashuria i duron të gjitha, i beson të gjitha dhe i shpreson të gjitha”* (I Korintasve 13, 7). Nëse nuk kemi zemër të pastër nuk mund ta shohim Perëndinë. *“Lum ata që janë të pastër në zemër, sepse do të shohin Perëndinë”* (Matheu 5, 8). Pa zemër të pastër nuk mund të kemi besim të drejtë.

-*Ligji është i mirë.* Ligji është i mirë thekson apostull Pavli, sepse u dha nga vetë Perëndia nëpërmjet Moisiut dhe profetëve të Izraelit. Qëllimi që u dha ligji ishte vetë Krishti. *“Edhe përpara se të vinte besimi, ruheshim nën ligj, të mbyllur brenda në besimin, që do të zbulohet. Prandaj ligji u bë mësuesi ynë në Krishtin, që të dalim të drejtë prej besimit”* (Galatsve 3, 23-24). Ligji erdhi për të hapur udhën Krishtit me qëllim që dhe ne të mbërrijmë tek Shpëtimtari.

Ungjilli i hirit (1, 9-14)

9. Duke ditur këtë, se ligji nuk është vënë për të drejtin, po për të paudhët e për të pabindurit, për ata që s'kanë frikë Perëndinë e për mëkatarët, për të shtrembërit e për të ndyrët, për atëvrasësit e nënëvrasësit, për njerivrasësit. 10. Për të përdalët, për ata që shkojnë me meshkuj, për ata që shesin njerëz, për gënjeshtarët, për ata që shkelin betimin, dhe për çdo gjë tjetër që del kundër mësimit të shëndoshë, 11. Sipas ungjillit të lavdisë së të lumturit Perëndi, që m'u besua mua. 12. Edhe falënderoj Jisu Krishtin, Zotin tonë, që më dha fuqi, se më konsideroi për besnik e më vuri në shërbim mua, 13. Që më përpara isha blasfemues, e përndjekës e sharës; por u përdëlleva, sepse pa ditur i bëra në pabesi. 14. Edhe hiri i Zotit tonë teproi mbi mua me besim e me dashuri që është në Jisu Krishtin.

-Se ligji nuk është vënë për të drejtin. Apostull Pavli në këtë rast na thotë se për kë është vënë ligji: Ligji është dhënë më qëllim që të njohim mëkatën: “Sepse prej punësh ligji s'ka për të dalë i drejtë asnjë mish përpara tij; sepse me anë të ligjit njihet mëkat” (Romakëve 3, 20). Frika e ligjit e frenon njeriun që të mos bjerë në mëkat. Ligji i Perëndisë është vënë për të paudhët e për të pabindurit, për mëkatarët, për të shtrembërit e për të ndyrët, për atëvrasësit e nënëvrasësit, për njerivrasësit, për të përdalët, për ata që shkojnë me meshkuj, për ata që shesin njerëz, për gënjeshtarët, dhe për ata që shkelin betimin. Të gjithë këta që përmedëm mësipër duhet ta pranojnë mëkatën e tyre dhe të pendohen, sepse vetë Krishti ka thënë:

“S’kam ardhur të thërres të drejtë, po mëkatarë në pendim”
(Llukan 5, 32).

*-Sipas ungjillit të lavdisë. Quhet ungjilli i lavdisë ôi
áyáããÝëëi ôçò äüüçò, sepse mësimdhënia e tij e shpie njeriun drejt
lavdisë. “Kështu le të ndriçojë drita juaj përpara njerëzve, që
të shohin punët tuaja të mira, e të lavdërojnë Atin tuaj që
është në qiejt”* (Matheu 5, 16).

*-Më vuri në shërbim mua. Në këtë rast apostull Pavli
falenderon Krishtin, prej të cilit u frymëzua për të përhapur
ungjillin. “Po Zoti i tha: Shko, se ky më është një mjet i zgjedhur
për të mbajtur emrin tim përpara kombeve e mbretërve, dhe
bijve të Izraelit”* (Veprat e Apostujve 9, 16). Shërbimi i Pavlit
ishte i vështirë, prandaj ai kërkon ndihmën e Krishtit që t’i japë
fuqi dhe ta mbështesë. *“Të gjitha mund t’i bëj me anë të Krishtit
që më jep fuqi”* (Filipianëve 4, 13).

-Që më përpara isha blasfemues, e përndjekës e sharës.
Sauli ka qenë blasfemues, sepse blasfemonte emrin e Jisu
Krishtit *“Sa për mua, unë mendohesha me veten time se duhej
të bëja shumë punë kundër emrit të Jisu Nazaretasit”* (Veprat
e Apostujve 26, 9). Madje ai i detyronte të krishterët të
blasfemonin *“Edhe shumë herë nëpër gjithë sinagogat, duke i
munduar ata, i shtrëngoja të blasfemonin; dhe duke u tërbuar
pa masë kundër tyre, i ndiqja edhe deri në qytetet e jashtme”*
(Veprat e Apostujve 26, 11). Sauli ishte fanatik në fenë judaike
dhe persekutonte pa mëshirë të krishterët. *“...se tej mase
përndiqja kishën e Perëndisë dhe e shkatërroja atë”* (Galatsve
1, 13). Ai mori pjesë në vrasjen me gurë të Stefanit. Sauli kërkoi
autorizimin nga Sinedri, që t’i përndiqte të krishterët dhe jashtë
kufijve të Palestinës, mirëpo në kohën që po shkonte për një mision

në Damask të Sirisë, rreth vitit 34 pas Krishtit, kaloi në fenë e krishterë në rrethana të çuditshme. “Kur isha duke udhëtuar e po i afrohesha Damaskut, aty nga mesdita papritmas një dritë e madhe nga qielli vetëtiu rreth meje. Dhe unë rashë përdhe dhe dëgjova një zë që po më thoshte: -Saul, Saul, përse më përndjek? -I habitur dhe i tronditur nga kjo ngjarje ai pyeti: - “Kush je ti o Zot? - dhe përgjigja ishte: -Unë jam Jezus Nazareasi, të cilin ti e përndjek.” (Veprat e Apostujve 22, 6-8). Sapo mbërriti në Damask, ai u pagëzua nga një i krishterë që quhej Anania. Menjëherë pas pagëzimit filloi të predikonte mësimet e Krishtit në Sinagogë.

-Hiri i Zotit tonë teproi mbi mua. Hiri është fryt i dashurisë dhe i njeridashjes së Perëndisë. Në rastin e Pavlit ky hir u derdh me tepricë. Ky hir do të derdhet me shumicë edhe për çdo mëkatar tjetër që pendohet.

Mëkatarit i parë (1, 15-20)

15. Për të besuar është fjala dhe e denjë për t’u pranuar, se Jisu Krishti erdhi në botë që të shpëtojë mëkatarë, prej të cilëve i pari jam unë. 16. Po prandaj u përdëlleva, që të tregojë Jisu Krishti më përpara tek unë gjithë zemërgjerësinë, për shembull mbi ata që kanë për t’i besuar atij për jetë të përjetshme. 17. Edhe mbretit të jetëve, të pavdekshmit, të padukshmit, të vetmit Perëndi të ditur, i qoftë nder dhe lavdi në jetë të jetëve. Amin. 18. Këtë porosi po të lë në dorë ty, o bir Timothe, sipas profecive që u folën më përpara për ty, që të luftosh sipas tyre luftën e mirë, 19. duke pasur besim dhe ndërgjegje të mirë, të cilën disa duke e hedhur tej ranë jashtë

nga besimi. 20. Prej këtyre është Imeneu dhe Aleksandri, të cilët i kam dhënë në dorë të satanait, që të mësohen të mos blasfemojnë.

-Jisu Krishti erdhi në botë që të shpëtojë mëkatarë, prej të cilëve i pari jam unë. Apostull Pavli me përlësinë që e karakterizon deklaroi se është mëkatar i parë *ᾧ πρῶτος ἁμαρτωλός*. Këtë e thotë me sinjeritet të plotë, ashtu siç e ndien. Tashmë Pavli u ndërgjegjësu nga mëkati që pati bërë. Ai kishte përndjekur kishën e Krishtit. Nuk është gjë e lehtë që dikush t'i ketë duart e lyera me gjakun e të krishterëve. Pavli, pasi u pendua thellë filloi punën misionare për përhapjen e ungjillit të Krishtit. “Sepse Biri i njeriut erdhi të kërkojë e të shpëtojë të humburin” (Luka 19, 10).

-Po prandaj u përdëlleva. Pavli e pranoi mëkatin dhe Perëndia e përdëlleu. “Sepse Perëndia aq e deshi botën, sa dha Birin e tij të vetëmlindurin, që të mos humbasë kushdo që t'i besojë atij, po të ketë jetë të përjetshme” (Joani 3, 16). Jeta e përjetshme është për gjithë ata që pendohen me të vërtetë.

-I qoftë nder dhe lavdi në jetë të jetëve. Me anën e kësaj fraze apostull Pavli lavdëron Perëndinë, sepse atij i përket lavdia, nderimi dhe adhurimin në jetët e jetëve. Amin.

-Që të luftosh sipas tyre luftën e mirë. Pavli e këshilloi Timotheun që të mbrojë të vërtetën e Perëndisë, ndaj atyre që e mohojnë atë. “Sepse armët e luftës sonë nuk janë prej mishi, po të forta prej Perëndisë për të shembur fortësa” (II Korintasve 10, 4). Gjithashtu ai i cakton armët shpirtërore që duhet të përdorë. “Edhe merrni përkrenaren e shpëtimit, dhe thikën e Shpirtit, që është fjala e Perëndisë” (Efesianëve 6, 17).

-Duke pasur besim dhe ndërgjegje të mirë. Timotheu në këtë rast duhet të ketë besim apostullor dhe ndërgjegje të mirë ashtu siç porositet në fillimin e letrës: "...dashuri prej zemre të kthjellët, dhe prej ndërgjegjeje të mirë e prej besimi pa hipokrizi" (1, 5).

-Imeneu dhe Aleksandri. Imeneu pretendonte se ngjallja kishte ndodhur. "...Imeneu dhe Filiti, të cilët dolën jashtë udhës së të vërtetës, duke thënë se tashmë ngjallja u bë; dhe përmbysin besimin e disave" (II Timotheut 2, 17-18), ndërsa Aleksandri ka qenë bakërpunues dhe nuk kishte lidhje me besimin e krishterë "Aleksandër bakërpunuesi shumë të liga më bëri; Zoti ia shpagoftë sipas punëve të tij" (II Timotheut 4, 14).

-Të cilët i kam dhënë në dorë të satanait. Në këtë rast apostull Pavli aludon çkishërimin e tyre. "T'i dorëzoni të tillin Satanait për prishjen e trupit, që t'i shpëtojë shpirti në ditën e Zotit Jisu" (I Korintasve 5, 5). Ata do të përjashtohen nga kisha me qëllim që pasi ta kuptojnë fajin e tyre të kthehen përsëri.

KREU IDYTË

Lutje për të gjithë njerëzit (2, 1-7)

1. Lutem pra, para së gjithash të bëhen lutje, falje, kërkesa, falënderime, për të gjithë njerëzit, 2. për mbretër, për gjithë sa janë në shkallë të lartë, që të shkojmë jetë të qetë e të sigurt me çdo shpresëtari e thjeshtësi. 3. Sepse kjo është e mirë dhe e pëlqyeshme përpara Perëndisë, shpëtimtarit tonë, 4. i cili do që të shpëtojnë gjithë njerëzit, dhe të vijnë në njohjen e së vërtetës. 5. Sepse një është Perëndia, një është edhe ndërmjetësi midis Perëndisë dhe njerëzve, njeriu Jisu Krisht, 6. që dha veten e tij shpërblim për të gjithë, për dëshmi në kohë të urdhëruara, 7. dëshmi për të cilën u vura unë predikues dhe apostull, të vërtetën them në Krishtin, nuk gënjej, mësues i kombeve në besim dhe në të vërtetë.

-Të bëhen lutje, falje, kërkesa, falënderime. Timotheu ka qenë episkop i Efesit dhe detyrë kryesore e një kleriku është adhurimi i Perëndisë, prandaj apostull Pavli e këshillon që të bëjë katër lloje të ndryshme adhurimi: lutje, falje, kërkesa dhe falënderime. Në një letër të mëparshme e këshillon për tri lloj adhurimi: "...kërkesat tuaja le t'i bëhen të njohura Perëndisë me falënderime me anë të faljes e të lutjes" (Filipianëve 4, 6). Gjatë lutjeve duhet të falenderojë Perëndinë, i cili nga dashuria dërgon gjithë ato të mira.

-Për të gjithë njerëzit. Apostull Pavli e këshillon Timotheun që lutjet të ofrohen për të gjithë njerëzit, sepse Perëndia dëshiron që të gjithë njerëzit të shpëtohen. Gjatë çdo Liturgjie Hyjnore të krishterët luten për: *“Për këtë qytet, çdo qytet dhe vend dhe për ata që banojnë ndër to me besë”*. Lutemi për qytetin ku banojmë, por edhe për çdo qytet tjetër. Kjo lutje tregon frymën e dashurisë që karakterizon të krishterët anembanë botës. Lutemi që Perëndia të ruajë e të mbrojë gjithë besimtarët dhe t’u dhurojë atyre hirin e tij. Gjithashtu lutemi: *“Për ata që lundrojnë, që udhëtojnë, për të sëmurët, vuajtësit, robërit dhe për shpëtimin e tyre, le t’i lutemi Zotit”*. Lutemi për ata që lundrojnë në det dhe për ata që udhëtojnë në tokë. Lutemi për të sëmurët, për ata që vuajnë dënimin, për robërit. I kërkojmë Perëndisë të mbrojë të krishterët që janë në rrezik. Lutemi jo vetëm të shpëtojnë prej rrezikut, por edhe për shpëtimin e shpirttrave të tyre.

-Për mbretër, për gjithë sa janë në shkallë të lartë. Të lutemi për mbretërit *ὁδὴν ἀάόέεΎύί* është diçka e guximshme, sepse shumë mbretër i kanë persekutuar të krishterët. Gjithsesi apostull Pavli na këshillon të lutemi për të gjithë. Në Liturgjinë Hyjnore lutemi: *“Për Republikën e Shqipërisë, Qeverinë, Ushtrinë dhe gjithë popullin, le t’i lutemi Zotit”*. Lutemi për Republikën e Shqipërisë dhe për qeverinë. Kjo lutje vjen nga Shkrimi i Shenjtë: *“...çdo njeri le t’i nënshtrohet pushteteve të mësipërm, sepse nuk ka pushtet veçse prej Perëndisë; dhe pushtetet që janë janë caktuar nga Perëndia. Prandaj ai që i kundërvihet pushtetit i kundërvihet urdhërit të Perëndisë...”* (Romakëve 13, 1-2). Është detyrë e kishës të lutet për udhëheqësit e shtetit, që të jenë administratorë të mirë dhe çdo punë ta bëjnë me drejtësi në dobi të shtetasve të tyre.

-I cili do që të shpëtojnë gjithë njerëzit. Perëndia dëshiron që të gjithë njerëzit të shpëtojnë, por kjo varet nga veprat e gjithsecilit. Të gjithë do të shpëtojnë nëse pendohen për veprimet mëkatore. “Zoti nuk e vonon premtimin e tij, siç e konsiderojnë disa për vonesë; por tregon zemërgjerësi për ne, sepse nuk do që të humbasin disa veta, por të gjithë të vijnë në pendim” (II Petros 3, 9).

-Sepse një është Perëndia. Perëndia është një nga esenca dhe në tri persona. Ati është personi i parë i Trinisë së Shenjtë. Perëndia është jolëndor dhe frymëplotë, prandaj është i përjetshëm, që nuk ka as nisje dhe as mbarim, është i padukshëm, sepse i mungon lënda, është i panxënë, sepse nuk kufizohet, por gjendet kudo, është i pandryshuar, sepse është apsolutisht i plotë, është i tërëfuqishëm, sepse mund t’i bëjë të gjitha, është i gjithurtë, sepse çdo gjë e bën me urtësi, është i shenjtë dhe i pamëkatshëm, është i drejtë, sepse shpërblen të mirën dhe dënon të keqen, është i gjithmirë, sepse dëshiron shpëtimin e njerëzve. Perëndia bëri qiellin si dhe të gjitha të dukurat dhe të padukurat. Perëndia e krijoi botën vetëm me fjalëm e tij, ashtu siç thotë edhe Shkrimi i Shenjtë “Perëndia tha dhe u bë” (Gjeneza 1).

-Që dha veten e tij shpërblim për të gjithë. Dashuria më e madhe e Perëndisë arriti kulmin me kryqëzimin e Krishtit për mëkatet e njerzimit. “Sepse Perëndia e deshi aq botën sa, dha Birin e Tij të Vetëmlindur, që kushdo që beson në të të mos humbasë, por këtë jetë të përjetëshme” (Joani 3:16). Krishti është bariu i mirë, i cili dha veten për grigjën e tij. “Edhe ecni me dashuri, sikurse edhe Krishti na deshi, edhe dha veten e tij

për ne dhuratë e theror tek Perëndia, për aromë erëmirë”
(Efesianëve 5, 2).

Si duhet të luten burrat dhe gratë (2, 8-15)

8. Dua pra, që burrat të falen në çdo vend, duke ngritur duar të pastra, pa zemërim e pa dyshim. 9. Gjithashtu edhe gratë le të stolisin veten e tyre me rrobë të hijshme, me turp e me urtësi, jo me gërsheta, ose me ar, ose me margaritarë, ose me rroba shumë të shtrenjta; 10. por me punë të mira, gjë që u ka hije atyre grave që tregohen për perëndindrojtëse. 11. Gruaja le të mësohet në heshtje e me çdo lloj bindjeje; 12. sepse gruas nuk i jap leje të mësojë të tjerë, as të jetë zot mbi burrin, po të heshtë. 13. Sepse përpara u gatua Adami, pastaj Eva. 14. Edhe Adami nuk u gënjye, po gruaja u gënjye e doli jashtë udhës; 15. por do të shpëtojë me anë të lindjes së fëmijëve, në qoftë se këta qëndrojnë në besim dhe në dashuri e në shenjtërim me urtësi.

-Burrat të falen në çdo vend, duke ngritur duar të pastra. Mënyra për të ngritur lart veten tek Perëndia është nëpërmjet falenderimit. Burrat mund të luten në çdo vend, mund të qëndrojnë më këmbë, ulur, të gjunjësuar ose duke rënë përmbys. “Edhe ai, si shkoi pak përpara, ra përdhe, dhe falej që, në qoftë se është e mundur, të shkojë prej atij kjo orë”
(Marku 14, 35). Liturgjia Eukaristike është kryesisht veprimi i ngritjes lart të zemrave dhe të duarve në shenjë falenderimi ndaj Perëndisë, për gjithçka që ka bërë për njeriun dhe botën.

-Gratë le të stolisin veten e tyre me rrobë të hijshme. Gratë e Efesit duhet të visheshin hijshëm dhe jo me veshje joshëse

dhe provokuese, me qëllim që të dalloheshin nga gratë e përdala që qenë në tempullin e perëndeshës Diana. “*Stolia juaj le të mos jetë e jashtme, ajo e gërshetimit të flokëve dhe e varjes së stolive të arta, ose e veshjes së rrobave, por njeriu i fshehtë i zemrës, stolisur me paprishjen e shpirtit të butë dhe të qetë, që përpara Perëndisë është shumë i çmueshëm*” (I Petros 3, 3-4).

-*Me punë të mira, gjë që u ka hije.* Në këtë rast apostull Pavli u kujton grave se nëse natyra i ka bërë ato të rëndomta, hiri mund ti bëjë të bukura dhe nëse natyra u ka falur bukurinë, punët e mira dhe të pëlqyera nga Perëndia do t’ua shtojnë atë. Pavli i inkurajon gratë e krishtera të zbukurojnë veten me punë të mira.

-*Gruaja le të mësohet në heshtje e me çdo lloj bindjeje.* Apostull Pavli i këshillon gratë të bëjnë bindje ndaj burrave të tyre. “*Sepse kështu dikur edhe gratë e shenjta, ato që shpresonin tek Perëndia, stolisnin veten e tyre, duke iu bindur burrave të tyre; siç i bindej Sara Abrahamit, duke e quajtur atë zot*” (I Petros 3, 5-6).

-*Do të shpëtojë me anë të lindjes së fëmijëve.* Dhimbjet gjatë lindjes së fëmijëve qenë pjesë e gjykimit që Perëndia i dha Evës (Zbulesa 3, 16). Mënyra e shpëtimit për gratë është kur pranojnë thirrjen për të lindur fëmijë. Krishti erdhi në jetë nga lindja e një gruaje, e cila ishte Shën Mëria. “*Po kur u mbush koha, Perëndia dërgoi të Birin, që lindi prej gruaje dhe që ishte nën ligj*” (Galatsve 4, 4).

KREU I TRETË

Detyrat e peshkopëve (3, 1-7)

1. Për t'u besuar është fjala; nëse dëshiron ndonjë të bëhet episkop, punë të mirë dëshiron. 2. Episkopi pra, duhet të jetë i panjollë, burrë i një gruaje, i vetëpërmbajtur, i urtë, i sjellshëm, mikpritës, i zoti të mësojë njerëzit; 3. jo pijanec, jo grindavec, jo spekulues, por i butë, paqësor, jo argjenddashës; 4. njeri që drejton mirë shtëpinë e tij, që ka fëmijë të bindur me çdo lloj urtësie. 5. Sepse në qoftë se ndonjë nuk di të drejtojë shtëpinë e tij, si do të kujdeset për kishën e Perëndisë? 6. Të mos jetë i sapokthyer në besim, që të mos fryhet me madhështi e të bjerë në dënim të djallit. 7. Dhe duhet të ketë dëshmi të mirë edhe nga të jashtmit që të mos bjerë në turp e në lak të djallit.

*-Nëse dëshiron ndonjë të bëhet episkop. Episkopi titullar është organi drejtues i një dioqeze dhe gëzon të gjitha të drejtat e parashikuara nga kanonet e shenjta, si dhe nga ligjet përkatëse në fuqi. Në greqisht termi episkop *ἐπίσκοπος* do të thotë mbikqyrës. Kandidatët për episkopë, përveç cilësive që kërkojnë kanonet e Kishës duhet të jenë të diplomuar prej një Fakulteti Teologjik Ortodoks. Në hirotonisjen e episkopit duhet të marrin pjesë të paktën dy episkopë.*

-Episkopi pra, duhet të jetë i panjollë, burrë i një gruaje. Në radhë të parë episkopi duhet të ketë thirrjen nga

Perëndia: *“Tregoni kujdes pra, për veten tuaj dhe për gjithë tufën, në mes të së cilës Perëndia ju ka vënë kujdestarinë që të kullotni kishën e tij”* (Veprat e Apostujve 20, 28). Në vitet e hershme episkopët qenë të martuar ashtu siç qenë edhe apostujt *“Mos nuk kemi edhe ne pushtet të marrim me vete një grua nga motrat, si dhe apostujt e tjerë, dhe vëllezërit e Zotit...?”* (I Korintasve 9, 5), por duke filluar që nga shekulli VI në traditën ortodokse episkopët zgjidhen nga radhët e murgjve *“Nxënësit e tij i thonë: Në qoftë kështu puna e njeriut me gruan, nuk është mirë të martohet. Edhe ai u thotë atyre: Nuk mund ta presin këtë fjalë të gjithë, por ata të cilëve u është dhënë”* (Matheu 19, 10-11). Gjithashtu apostull Pavli preferon që episkopët të jenë beqarë siç ishte ai vetë *“Edhe po u them të pamartuarve dhe të vejava, se është më mirë për ata, në mbetshin si edhe unë”* (I Korintasve 7, 8). Si përfundim mund të themi se episkopët duhet të jenë të panjolllosur dhe me reputacion të mirë.

-I vetëpërmbytur, i urtë, i sjellshëm, mikpritës. Episkopi duhet të jetë i vetëpërmbytur, dhe kurdoherë i pastër në sjelljen e tij. Gjithashtu duhet të jetë i urtë dhe të ketë gjykim të drejtë në kuptimin e gjërave, i sjellshëm në ambjentin e jashtëm, si dhe mikpritës. Mikpritja praktikohet nëpër manastiret ortodokse, ku vizitorët gjejnë strehë dhe ushqehen falas. Episkopi duhet të jetë kurdoherë mikpritës për gjithë njerëzit pa përjashtim. Në Dhiatën e Re termin mikpritës e hasim shpesh. *“Në nevojat e shenjtoreve të ndihmoni; nga mikpritja mos hiqni dorë”* (Romakëve 12, 13). Episkopi si atë i denjë shpirtëror kurrë nuk duhet ta harrojë mikpritjen *ὁσί οἰεῖτε* thuhet në Bibël. *“Mos harroni mikpritjen, sepse me anë të kësaj disa pa e ditur pritën engjëj”* (Hebrenjve 13, 2).

-Izoti të mësojë njerëzit. Episkopi është një mësimdhënës i grigjës së tij. Me anën e predikimeve, katekizmit, bisedave, artikujve në organet e kishës, librave etij, ai i mëson anëtarët e kishës. Në Shkrimin e Shenjtë thuhet: “...*jini gati përherë të mbronni me butësi e me frikë cilindo që të kërkojë prej jush fjalë për shpresën që është ndër ju*” (I Petros 3, 15). Sigurisht që episkopi me jetën e tij të shenjtë bëhet shembull i mirë për të krishterët.

-Jo pijanec, jo grindavec, jo spekulues, por i butë, paqësor, jo argjenddashës. Këto janë disa vese që duhen luftuar. Episkopi nuk duhet të jepet pas verës. Atë e ftojnë nëpër gosti të ndryshme dhe nuk duhet ta kalojnë masën e pijes. Episkopi duhet të ketë kujdes sepse shumë sjellje të pakontrolluara, të dhunshme dhe imorale vijnë prej pijes. Episkopi duhet të jetë i butë dhe i matur. Vetë Krishti na mëson: “*Se jam i butë dhe i përvuilur në zemër*” (Matheu 11, 29). E rëndësishme për një prelat të kishës është që ai të mos jetë argjenddashës. Në lidhje me këtë apostull Pavli na mëson: “*Argjend ose ar ose rrobë as prej ndonjërit prej jush nuk dëshirova*” (Veprat e Apostujve 20, 33).

-Të mos jetë i sapokthyer në besim. I sapokthyer në besim quhet ai që sapo është “mbjellë” në kishë. Apostull Pavli e konsideron kishën si një fidanishte dhe të krishterët i krahason me fidanët. Në këtë fidanishte kemi fidanë të sapombjellë, por kemi edhe fidanë që janë mbjellë me kohë. “*Unë mbolla, Apolloi ujiti, po Perëndia rriti*” (I Korintasve 3, 6). Që fidani i sapombjellë *ἰαυῶδῶιδὸ* të bëhet pemë duhet të jetë farë e mirë, të mbillet në dheun e duhur dhe në kushte të përshtatshme. Fara e mirë simbolizon fjalën e Perëndisë.

-Dhe duhet të ketë dëshmi të mirë. Episkopi si udhëheqës shpirtëror duhet të ketë dëshmi të mirë. Dëshmi të mirë kishte edhe Timotheu në kohën që apostull Pavli e zgjodhi ta merrte në misionin apostolik. Ai episkop që nuk ka dëshmi të mirë bie lehtë në kthetrat e djallit.

Detyrat e dhjakëve (3, 8-13)

8. Dhjakonët gjithashtu, duhet të jenë të sjellshëm, jo me dy faqe, jo të dhënë pas verës së shumtë, jo spekulues; 9. të kenë misterin e besimit me ndërgjegje të kthjellët. 10. Edhe këta le të provohen më parë, pastaj le të bëhen dhiakë, në qoftë se nuk merren nëpër gojë për mëkatarë. 11. Gratë e tyre gjithashtu të jenë të sjellshme, jo shpifëse, të vetëpërmbajtura, besnike në të gjitha. 12. Dhjakonët le të jenë burra të një gruaje, dhe asish që drejtojnë mirë fëmijët e tyre e shtëpitë e tyre. 13. Sepse ata që kanë shërbyer mirë, fitojnë shkallë të mirë për veten e tyre, dhe shumë guxim në besimin që është në Jisu Krishtin.

-Dhjakonët gjithashtu, duhet të jenë të sjellshëm, jo me dy faqe, jo të dhënë pas verës së shumtë. Dhjak është grada e parë e dorëzimit. Që dikush të hirotoniset dhjak duhet të jetë në moshën 24-vjeçare. Dhjakët kanë për detyrë që të ndihmojnë episkopët dhe priftërinjtë kur celebren Misteret dhe shërbesat e shenjta. Hirotonisjen e dhjakut, e kryen vetëm një episkop. Për t'u dorëzuar (hirotonisur) në gradën e dhjakonit ose priftit një kandidat duhet: Të jetë i krishterë ortodoks dhe i pagëzuar sipas rregullave të Kishës Ortodokse Lindore. Të ketë cilësitë shpirtërore të parapara nga kanonet e shenjta. Të mos ketë të

meta trupore dhe të gëzojë shëndet të plotë. Të jetë shtetas shqiptar dhe të gëzojë të gjitha të drejtat civile dhe politike. Të ketë mbaruar një seminar teologjik ose shkollë të lartë.

Dokumentat që duhet të paraqitë kandidati për t'u dorëzuar, janë: Dëshminë e rrëfimit nga ati shpirtëror, me anë të së cilës vërtetohet aftësia e tij shpirtërore. Çertifikatë shkollore. Çertifikatë lindjeje. Raport mjekësor mbi gjendjen shëndetësore. Çertifikatë mirë-sjellje të lëshuar nga organet shtetërore kompetente. Çertifikatë penaliteti nga prokuroria publike. Deklaratën e gruas, me anën e së cilës ajo do të deklarojë se pranon dorëzimin e bashkëshortit të saj në gradën klerikale. Vendimin e famullisë ose të Këshillit Kishtar për zgjedhjen e kandidatit. Lutjen e tij për t'u dorëzuar (hirotonisur). Të gjitha këto dokumenta i përcillen titullarit të episkopatës, i cili pasi i studion dhe aprovon kandidatin, ia përcjell kryesisë së kishës me shënimet e rastit, e cila duhet të interesohet që pranimi ose mospranimi i tij të vendoset brenda 40 ditëve.

Dhjakët duhet të jenë të sjellshëm dhe të mos skandalizojnë besimtarët. Gjithashtu nuk duhet të jenë me dy faqe, por të jenë të drejtë dhe të përmbajtur dhe të mos jepen pas verës dhe pijeve. Gjithashtu nuk duhet të kenë lakmi për para.

-Të kenë misterin e besimit me ndërgjegje të kthjellët.
Dhjakët duhet të jenë të denjë në dhjakoninë e tyre. Ata duhet të kenë ndërgjegje të pastër (1, 6) dhe të jenë besimtarë të devotshëm.

-Le të provohen më parë, pastaj le të bëhen dhjakë.
Kandidatët që do të bëhen dhjakë duhet të provohen më parë dhe më pas të hirotonisen. Së pari është përzgjedhja e kandidatit për

dhjak dhe më pas vijon një periudhë prove për të. Vetëm pasi të kalojnë këto stadi duhet të hirotoniset në qoftë se nuk përgojohet si mëkatar.

-Gratë e tyre gjithashtu të jenë të sjellshme. Gratë e dhjakëve quhen dhjakonesha, por në këtë rast mund të bëhet fjalë edhe për një kategori tjetër grash si Fiva. “Edhe ju rekomandoj juve Fivën, motrën tonë, që është shërbëtore e kishës në Qenkre” (Romakëve 16, 1). Gjithsesi dhjakoneshat duhet të jenë të sjellshme óâìîß dhe dinjitoze. Të mos jenë shpifarake dhe të jenë besnike.

Kisha (3, 14-16)

14. Këto po të shkruaj, duke shpresuar të vij për së shpejti tek ti, 15. dhe në u vonofsha, që të dish si duhet të sillesh në shtëpi të Perëndisë, e cila është kisha e Perëndisë së gjallë, shtylla dhe mbështetja e së vërtetës. 16. Edhe pa kundërshtim, i madh është misteri i besimit. Perëndia u shfaq në trup, u vërtetua nga Shpirti, iu duk engjëjve, u predikua ndër kombe, e besoi bota, u ngjit lart me lavdi.

-Duke shpresuar të vij për së shpejti tek ti. Apostull Pavli po planifikonte të vizitonte Timotheun në Efes për të rregulluar punët e kishës. Pavli e porosiste Timotheun se çduhet të bënte: “Deri sa të vij, jepu pas leximit, pas këshillimit, pas mësimit” (4, 13).

-Të dish si duhet të sillesh në shtëpi të Perëndisë. Pavli mendon se mund të vonohej prandaj i shkruan letër Timotheut dhe e këshillon: “....Edhe të tjerat, kur të vij do t’i rregulloj” (I

Korintasve 11, 34). Termi shtëpi e Perëndisë ἡ οἰκία τοῦ Θεοῦ ka dy kuptime. Së pari mund të quhet *shtëpia e Perëndisë* “Edhe ju, si gurë të gjallë, ndërtohuni në shtëpi shpirtërore, priftëri të shenjtë, që të ofroni therorë shpirtërorë, që i pëlqejnë Perëndisë me anë të Jisu Krishtit” (I Petros 2, 5) dhe së dyti mund të quhet *familja e Perëndisë* “Por Krishti, si bir mbi shtëpinë e tij, shtëpia e të cilit jemi ne, nëse mbajmë shtrënguar guximin dhe mburrjen e shpresës deri në fund” (Hebrenjve 3, 6).

-*Kisha e Perëndisë së gjallë*. Besimtarët janë kisha e Perëndisë së gjallë. “Sepse ku të jenë dy a tri veta mbledhur në emrin tim, atje jam edhe unë në mes tyre” (Matheu 18, 20). Kisha është trupi i Krishtit dhe ky është Perëndi. Prandaj quhet kisha e Perëndisë së gjallë. Kisha është burimi i së vërtetës prandaj apostull Pavli e quan shtylla dhe mbështetja e së vërtetës.

-*Imadh është misteri i besimit*. Kisha beson në misterin e trupëzimit të Perëndisë. Krishti është Perëndia i trupëzuar. Krishti u shfaq në trup, pra Perëndia u bë njeri dhe njeriu u bë Perëndi.

KREU I KATËRT

Mohimi i besimit (4, 1-5)

1. Edhe Shpirti hapur thotë se në kohët e fundit do të ngrenë krye disa veta nga besimi, e do t'u mbajnë vesh shpirtrave gënjeshtarë, dhe mësimëve të djajve, 2. që flasin gënjeshtër me hipokrizi, që e kanë ndërgjegjen e tyre të djegur, 3. të cilët ndalojnë martesën dhe urdhërojnë të largohen besimtarët nga ushqime, të cilat Perëndia i ka krijuar, që t'i marrin me falënderime besimtarët dhe ata që kanë njohur të vërtetën. 4. Sepse çdo krijesë e Perëndisë është e mirë dhe nuk ka gjë për të hedhur tej, po të merret me falënderime; 5. sepse shenjtërohet me fjalën e Perëndisë e me falje.

-Kohët e fundit do të ngrenë krye disa veta nga besimi. Apostull Pavli në këtë rast parashikon se disa njëjës do të mohojnë besimin e tyre. “Edhe në ditën e fundit, thotë Perëndia, do të derdh nga Shpirti im mbi çdo mish; dhe do të profetizojnë bijtë tuaj dhe bijat tuaja, dhe djemtë tuaj do të shohin fanitje.....” (Veprat e Apostujve 2, 17). Në lidhje me mohimin e besimit Krishti e ka parathënë: “Edhe atëherë do të skandalizohen shumë veta, dhe do të tradhtojnë njëri-tjetrin, dhe do t'i kenë mëri njëri-tjetrit. Edhe shumë profetë të rremë do të ngrihen dhe do të gënjejnë shumë veta” (Matheu 24, 10-11). Pavli flet për mësuesit e rremë, të cilët do të vërsulen si

uqër grabitqarë mbi grigjën e Efesit. “Sepse unë e di këtë, se pas ikjes sime kanë për të hyrë tek ju ujqër të këqij, të cilët s’kanë për ta kursyer tufën. Edhe prej jush vetë do të ngrihen njerëz duke folur gjëra të shtrembëra, që të tërheqin nxënësit pas vetes së tyre” (Veprat e Apostujve 20, 29-30).

-T’u mbajnë vesh shpirtrave gënjeshtarë, dhe mësimëve të djajve. Mësuesit e rremë janë nën ndikimin e shpirtrave të këqinj dhe mësimëve të djallit. “Ju jeni prej djallit, atit tuaj, dhe doni të bëni dëshirat e atit tuaj. Ai ishte që në fillim njerivrasës, dhe nuk qëndron në të vërtetën; sepse të vërtetë nuk ka tek ai. Kur flet gënjeshtër, flet nga të tijat; sepse është gënjeshtar, dhe i ati i saj, i gënjeshtres” (Joani 8, 44). Ata kanë ndikuar tek pasuesit e tyre që të braktisin besimin.

-Ndalojnë martesën dhe urdhërojnë të largohen besimtarët nga ushqime. Mësuesit e rremë të Efesit ndalonin martesën dhe konsumimin e disa ushqimeve. Ata pretendonin se mënyra e vetme drejt shenjtërisë është mohimi i martesës dhe vegjetarizmi.

-Shenjtërohet me fjalën e Perëndisë e me falje. Nëse martesë dhe ushqimi shenjtërohen me fjalën e Perëndisë, ato janë të bekuara. Çdo gjë e krijuar nga Perëndia është e mirë, prandaj të krishterët duhet të lutën papushim dhe të falenderojnë krijuesin Atë.

Besnikëria dhe kujdesi në shërbesë (4, 6-10)

6. Nëse ua kujton vëllezërve këto, do të jesh shërbëtor i mirë i Jisu Krishtit, i ushqyer me fjalët e besimit dhe me mësimin e mirë, të cilit i ke rënë pas. 7. Edhe prej fjalëve të

ndyra dhe të plakave hiq dorë, dhe stërvit veten tënde në besimin e mirë. 8. Sepse stërvitja e trupit është e dobishme për pak kohë; po besimi i mirë është i dobishëm për të gjitha, sepse ka premtimin për jetën e tanishme dhe për atë që do të vijë. 9. Për të besuar është fjala dhe e denjë për t'u pranuar. 10. Sepse për këtë edhe mundohemi edhe përbuzemi, sepse shpresuam në Perëndinë e gjallë, i cili është shpëtimtari i gjithë njerëzve, po më fort i besimtarëve.

-Nëse ua kujton vëllezërve këto. Në këtë rast apostull Pavli e këshillon episkopin e ri Timothe se ato që mësoi prej tij duhet t'ua kujtojë besimtarëve. “Edhe sa dëgjove prej meje me shumë dëshmitarë, jepua njerëzve besimtarë, të cilët do të jenë të zotët të mësojnë edhe të tjerë” (II Timotheut 2, 2).

-Të jesh shërbëtor i mirë i Jisu Krishtit. Episkopi është shërbëtor i Jisu Krishtit. Gjithsesi Pavli ia thotë Timotheut duke ju lutur dhe jo si urdhër. Episkopi gjithashtu udhëheq grigjën e tij me përulësi, sepse edhe Krishti ka qenë i përlur. “Zbraz veten e tij duke marrë formë shërbëtori, duke u bërë i ngjashëm me njerëzit” (Filipianëve 2, 7). Aq i përlur saqë lau këmbët e dishepujve të tij gjatë të Enjtes së Madhe dhe përfundimisht u ngjit në kryq për tu sakrifikuar për shpëtimin tonë.

-Stërvit veten tënde në besimin e mirë. Pavli e këshillon Timotheun të ushtrohet shpirtërisht, me anën e leximit të Fjalës së Perëndisë. Jeta e krishterë kërkon përparim shpirtëror.

-Shpresuam në Perëndinë e gjallë, i cili është shpëtimtari i gjithë njerëzve. Të krishterët shpresojnë në Perëndinë e gjallë. Vetëm duke besuar mund të përballojnë vështirësitë e jetës. Të krishterët duhet të besojnë tek Krishti

jo vetëm në këtë jetë, por në përjetësi. “Në shpresofshim në Krishtin vetëm në këtë jetë, jemi më të mjerët e gjithë njerëzve” (I Korintasve 15, 19).

Mësimi i vërtetë (4, 11-16)

11. Këto porosit dhe mëso. 12. Askush le të mos të të përbuzë për rininë tënde, po bëhu shembull i besimtarëve në fjalë, në shoqëri, në dashuri, në shpirt, në besim, në dëlirësi. 13. Deri sa të vij, jepu pas leximit, pas këshillimit, pas mësimimit. 14. Mos ji i pakujdesshëm për dhuratën që është tek ti, e cila t’u dha me anë profecie, me vënien e duarve të pleqësisë mbi ty. 15. Për këto kujdesu, në këto qëndro, që të shfaqet mbarësia jote tek të gjithë. 16. Ruaj veten tënde dhe mësimin; qëndro në ato. Sepse nëse bën këtë, edhe veten tënde do të shpëtosh, edhe ata që të dëgjojnë ty.

-Këto porosit dhe mëso. Të gjitha sa mësoi nga Pavli, Timotheu duhet t’ia mësojë grigjës së tij. Timotheu i pranon këshillat që i jep Pavli për mënyrën e mësimdhënies, për burimet e mësimdhënies dhe për përmbajtjen e mësimdhënies.

-Askush le të mos të të përbuzë për rininë tënde. Ndonëse në moshë të re, kisha i kishte ngarkuar Timotheut detyrën e përkujdesjes shpirtërore të besimtarëve. Për të dalë faqebardhë nga kjo detyrë lipsej frikë Perëndie dhe përkushtim i madh.

-Bëhu shembull i besimtarëve. Episkopi duhet të jetë shembullor duke imituar jetën e Krishtit. “Sepse për këtë u thirrët, sepse edhe Krishti pësoi për ju, dhe ju la një shembull,

që të ecni pas gjurmëve të tij” (I Petros 2, 21). Çdo klerik i çdo moshe qoftë duhet të jetë ikona e Krishtit. Në fytyrën e tij besimtarët duhet të shohin vetë Krishtin. Episkopi duhet të jetë shembull në fjalë, në shoqëri, në dashuri, në shpirt, në besim, në dëlirësi.

-Deri sa të vij, jepu pas leximit, pas këshillimit, pas mësimit. Timotheu ishte përfaqësuesi i apostull Pavlit në Efes, prandaj ai duhet tu mësonte besimtarëve mësimet e Pavlit dhe jo të tijat, derisa të vinte vetë apostulli. Timotheu duhet ti përkushtohet leximit të Shkrimit të Shenjtë “*Atëherë Pavli si u ngrit e bëri shenjë me dorë, tha: O burra Izraelitë, dhe ju që keni frikë Perëndinë, pa dëgjoni*” (Veprat e Apostujve 13, 16) këshillimit dhe më pas mësimit.

-Mos ji i pakujdesshëm për dhuratën që është tek ti. Timotheu kishte marrë dhuratën e kryepriftërisë me anën e vënies së duarve mbi kokë. Në këtë rast kemi një nga dëshmitë më të hershme të mënyrës së dorëzimit në gradën episkopale. Vetë Pavli kishte vënë duart mbi kokën e Timotheut “*Për këtë shkak të kujtoj ty të ngjallësh përsëri dhuratën e Perëndisë, e cila është tek ti me anë të vënies së duarve të mia mbi ty*” (II Timotheut 1, 6) duke e dorëzuar episkop të Efesit.

-Ruaj veten tënde dhe mësimin. Timotheu duhet të kujdeset për veten e tij, gjithashtu edhe për mësimdhënien e krishterë. “*Kini pra kujdes për veten tuaj dhe për gjithë tufën, mbi të cilën Shpirti i Shenjtë ju vuri ju kujdestarë, që të kullotni kishën e Perëndisë, të cilën e fitoi me gjakun e tij*” (Veprat e Apostujve 20, 28).

-Edhe veten tënde do të shpëtosh, edhe ata që të dëgjojnë ty. Nëse Timotheu do të shpëtonte veten atëherë do të shpëtohej edhe grigja që udhëhiqte. Për të realizuar këtë

Timotheu duhet të ishte ngulmues deri në fund “...*po kush të durojë deri në fund, ky do të shpëtojë*” (Marku 13, 13).

KREU I PESTË

Sjellja e bariut ndaj grigjës (5, 1-2)

1. *Plakun mos e qorto, po mësoje si atë; të rinjtë, si vëllezër;*
2. *plakat, si nëna; të rejat, si motra, me çdo pastërti.*

-*Plakun mos e qorto.* Apostull Pavli e këshillon Timotheun si të sillej me anëtarët e grigjës që i ka besuar Perëndia. Grigja e tij përbëhej nga njerëz të moshave të ndryshme, prandaj ai duhet të sillet me urtësi dhe maturi për të përballuar nevojat e tyre. Pavli në një letër tjetër të tijën thekson si duhet të sillet bariu: “*Ecni me urtësi para të jashtëmëve, duke fituar kohën. Fjala juaj le të jetë përherë me hir, e ndrequr me kripë, që të dini si duhet t’i përgjigjeni gjithësecilit*” (Kolozianëve 4, 5-6). Timotheu në grigjën e tij ka shumë pleq, të cilët janë në moshën e babait të tij, prandaj ndaj tyre duhet të tregojë kujdes dhe të mos i qortojë.

-*Të rinjtë, si vëllezër.* Me të rinjtë Timotheu duhet të sillet sikur të qenë vëllezërit e tij, prandaj apostull Pavli e këshillon. Duhet shumë kujdes me sjelljen ndaj të rinjve, sepse ata janë të ndjeshëm ndaj kritikave, prandaj Timotheu duhet të tregonte shumë dashuri.

-*Plakat, si nëna.* Në kishë vijnë edhe plakat, të cilat duhet t’i konsideronte si nënën e tij. Timotheu nuk duhet të bënte dallime dhe diferencime ndaj plakave.

-*Të rejat, si motra.* Apostull Pavli e këshillon Timotheun që të rejat ti trajtonte si motra. Në kishë vijnë edhe shumë vajza të reja

në moshë, të cilat nuk duhet ti shikonte me sy tjetër, por sikur të qenë motrat e tij.

Vejushat që duhen mbështetur (5, 3-8)

3. Të vejat nderoi, ato që janë me të vërtetë të veja. 4. Edhe nëse ka ndonjë e ve djem a nipa, le të mësojnë më përpara shtëpinë e tyre të kenë besim të mirë, dhe t'ua shpërblejnë prindërve të tyre; sepse kjo është e mirë dhe e pëlqyeshme përpara Perëndisë. 5. Edhe ajo që është me të vërtetë e ve dhe ka mbetur e vetme shpreson në Perëndinë, dhe qëndron në lutje e në falje natë e ditë. 6. Por ajo që prish shumë për dëfrime, ndonëse rron, ka vdekur. 7. Edhe këto porositi, që të mos zihen në gojë për të liga. 8. Po në qoftë se ndonjë nuk mendohet më përpara për të tjtë, dhe më fort për ata të shtëpisë së tij, ky ka mohuar besimin dhe është më i lig se i pabesi.

-Të vejat nderoi. Kisha e hershme gjithnjë ka treguar përkujdesje për personat në nevojë. Në vitet që ka jetuar apostull Pavli ka pasur shumë vejusha, të cilat kisha i mbështeste nga ana ekonomike, shoqërore dhe morale. Në Shkrimin e Shenjtë tregohet kujdes i veçantë për vejushat dhe jetimët, sepse janë njerëz pa përkrahje, prandaj ndaj tyre kërkohet drejtësi dhe shumë dashuri. “Perëndia në banesën e tij të shenjtë është babai i jetimëve dhe mbrojtësi i të vejave” (Psalmi 68, 5). Krishti ka treguar dhembshuri ndaj vejushave. Ai ngjalli djalin e vejushës së Naimit “Edhe kur u afrua në portën e qytetit, ja tek sillnin përjashta një të vdekur, të cilin e ëma e kishte bir të vetëm, dhe ajo ishte e ve; dhe shumë popull prej qytetit ishte bashkë me të. Edhe Zoti kur e pa, i erdhi keq për të, dhe i tha asaj:

Mos qaj” (Lluka 7, 12-13). Gjithashtu Krishti vlerësoi ofertën e vejushës së varfër “*Edhe erdhi një e ve e varfër dhe hodhi dy të imëta, domethënë një kodrant. Edhe Jisui thirri pranë nxënësit e tij e u tha atyre: Me të vërtetë po ju them juve, se kjo e ve e varfër hodhi më tepër se të gjithë ata që hodhën në arkën e thesarit. Sepse të gjithë hodhën prej tepricës së tyre; por kjo prej skamjes së saj hodhi gjithë sa kishte, gjithë gjënë e saj*” (Marku 12, 42-44). Në një rast tjetër Krishti i porositi dishepujt e tij që të ruhen nga skribët, të cilët gllabërojnë shtëpitë e vejushave “*Edhe u thoshte atyre në mësimin e tij: Ruhuni nga shkruerit, të cilët duan të ecin me stolira, dhe duan përshëndetje nëpër tregjet, edhe frone të para nëpër sinagogat, dhe vende të para nëpër darkat; të cilët hanë shtëpitë e grave të veja, dhe këtë e bëjnë duke nxjerrë shkak se falen shumë; këta do të marrin më tepër mundim*” (Marku 12, 38-40). Krishti që nga lartësia e kryqit i la porosi Joanit që të kujdesej për nënën e tij të ve: “*Jisui pra kur pa të ëmën dhe nxënësin që donte duke ndenjor pranë, i thotë së ëmës: Grua, ja yt bir. Pastaj i thotë nxënësit: Ja jot ëmë. Edhe nxënësi që atëherë e mori në shtëpinë e tij*” (Joani 19, 26-27). Por edhe pas kryqëzimit të Krishtit apostujt tregonin kujdes të veçantë për vejushat. Gjithashtu vejushat dhe jetimët duhen vizituar në pikëllimet e tyre “*Fe e kthjellët dhe e papërlyer përpara Perëndisë dhe Atit është kjo: Të shikojë njeriu jetimë e të veja në shtrëngim të tyre, dhe të ruajë veten e tij të papërlyer nga bota*” (Jakobi 1, 27).

-*Ato që janë me të vërtetë të veja.* Siç pamë më sipër kisha e hershme ka treguar kujdes të veçantë për vejushat duke i mbështetur ekonomikisht, por apostull Pavli e këshillon Timotheun

se duhen mbështetur ato që janë me të vërtetë të veja. Vetvetiu lind pyetja. –Cilat janë vejushat e vërteta *υἱοὶ τοῦ θεοῦ*? Këtë do ta shtjellojmë në vargjet e mëposhtme.

-*Nëse ka ndonjë e ve djem a nipa*. Bibla na mëson se duhet të nderojmë babën dhe nënën “*Sepse Moisiu ka thënë: “Ndero atin tënd dhe nënën tënde”*; dhe: “*Kush flet keq për të atin a për të ëmën pa fjalë të vritet*” (Marku 1, 27). Nëse e veja ka djem, nipër dhe mbesa, këta duhet të kujdesen për të dhe të mos i bëhet barrë kishës. Çështja e vejushave të shumta i ka shqetësuar dishepujt e Krishtit (Veprat e Apostujve 6, 2).

-*Me të vërtetë e ve dhe ka mbetur e vetme*. Ka edhe një kategori tjetër vejushash, të cilat jetojnë fillikat të vetme, por Shkrimi i Shenjtë na mëson se ato nuk janë krejt të vetme, sepse bashkë me to është Perëndia. Këto vejusha janë në komunikim të vazhdueshëm me Perëndinë, sepse luten ditë e natë. Shembulli i një vejushe të tillë ka qenë profetesha Ana: “*Edhe kjo ishte grua e ve rreth tetëdhjetë e katër vjeç, e cila nuk ndahej prej tempullit, duke u lutur me agjërime e me falje natë e ditë*” (Lluka 2, 37).

-*Ajo që prish shumë për dëfrime*. Në kohën që ka jetuar apostull Pavli kishte edhe një kategori tjetër vejushash të pasura, të cilat i shpërdoronin paratë për dëfrime. Këto vejusha kënaqnin pasionet e këqija dhe jetonin në mëkat, prandaj apostull Pavli ato i quan të vdekura, sepse vetëkënaqësia është vdekje shpirtërore.

Vejushat e përkushtuara (5, 9-16)

9. *E veja më pak se gjashtëdhjetë vjeç le të mos vihet në numrin e të vejave, dhe të ketë qenë grua e një burri, 10. edhe të ketë dëshmi për punë të mira: në ka rritur fëmijë, në ka pritur të huaj, në ka larë këmbë shenjtorësh, në u ka ndihmuar atyre që kanë qenë në shtrëngim, në i është kushtuar çdo lloj pune të mirë. 11. Por hiq dorë nga të vejat më të reja; sepse si të mërzhiten nga Krishti, duan të martohen; 12. duke u bërë mëkatore, sepse shkelën besimin e parë. 13. Edhe po në atë kohë mësohen duke shkuar shtëpi më shtëpi të jenë përtace; dhe jo vetëm përtace, po edhe fjalëshumta e kureshtare, duke folur ato që s'duhet të flasin. 14. Dua pra që të rejat të martohen, të bëjnë fëmijë, të bëhen zonja shtëpie, të mos i japin asnjë shkak armikut për të folur keq. 15. Sepse disa nga ato tani janë kthyer pas satanait. 16. Në qoftë se ndonjë besimtar a besimtare ka gra të veja, le t'u japë atyre gjërat e nevojshme, dhe le të mos ngarkohet kisha, që të mundë t'u ndihmojë atyre që janë me të vërtetë të veja.*

-E veja që është më pak se gjashtëdhjetë vjeç. Në këtë rast theksohet se vejusha, e cila është më pak se gjashtëdhjetë vjeçare duhet të ndihmohet nga kisha në rast se ajo nuk ka të afërm.

-Le të mos vihet në numrin e të vejave. Në kishën e hershme kishte edhe një kategori vejushash, të cilat qenë të përkushtuara tek Perëndia "...pasi thërriti shenjtorët e të vejat, e nxori përpara të gjallë" (Veprat e Apostujve 9, 41). Ungjillori Lluca tregon se në Jopë ka pasur vejusha të tilla. Një prej tyre ka qenë Tabitha "Edhe në Jopë ishte një nxënëse që quhej Tavita, që e përkthyer do me thënë Sorkadhe; ajo ishte plot me punë të

mira e me lëmosha që bënte” (Veprat e Apostujve 9, 36). Vejushat e përkushtuara luteshin vazhdimisht, kujdeseshin për jetimët, për të sëmurët dhe bënin vepra bamirësie “*Edhe Pjetri u ngrit e shkoi bashkë me ta; sapo erdhi atë e ngjitën në dhomën e sipërme dhe i dolën përpara gjithë gratë e veja duke qarë e duke treguar këmishë e rroba, të cilat i bënte Sorkadhja, kur ishte bashkë me to*” (Veprat e Apostujve 9, 39).

-*Të ketë dëshmi për punë të mira.* Me anën e kësaj fraze kuptojmë: nëse vejusha është kujdesur për rritjen e fëmijëve të saj, nëse ka qenë mikpritëse ndaj të huajve, nëse ka qenë e përlurur duke u larë këmbët shenjtorëve duke ndjekur shembullin e Krishtit “*Edhe si u kthye nga gruaja, i tha Simonit: A e sheh këtë grua? Hyra në shtëpinë tënde, dhe ti nuk më dhe ujë për të larë këmbët; po ajo me lot më lagu këmbët, dhe me flokët kokës së saj i fshiu*” (Lluka 7, 44). Nëse ka ndihmuar njerëzit në nevojë, nëse ka qenë e përkushtuar për çdo punë të mirë. Këto janë karakteristikat e një vejushe të përkushtuar tek Perëndia. Gjithashtu ato bënin betimin se do të qëndronin të pamartuara.

-*Hiq dorë nga të vejat më të reja.* Vejushat e reja nuk do të mund tu rezistojnë dot epsheve seksuale dhe do të kërkojnë të martohen përsëri. Dëshirat seksuale të vejushave të reja në moshë do të jenë më të forta se përkushtimi për ti shërbyer kishës. Prandaj apostulli Pavli e këshillon Timotheun *hiq dorë nga të vejat më të reja* sepse e di mirë se një vejushë pas vdekjes së bashkëshortit betohet se nuk do të martohet më kurrë, por me kalimin e kohës brenda saj zgjohet dëshira për jetë seksuale “*Ndryshon gruaja prej virgjëreshës; e pamartuara ka kujdes për punët e Zotit, që të jetë e shenjtë edhe në trup edhe në*

shpirt; e martuara ka kujdes për punët e botës, si t'i pëlqejë burrit" (I Korintasve 7, 34).

-Duke u bërë mëkatore, sepse shkelën besimin e parë. Në këtë rast apostull Pavli flet për ato vejusha, të cilat gjatë ditëve të zisë për bashkëshortin e fjetur u betuan se nuk do të martoheshin më në jetën e tyre, por me kalimin e viteve ndryshuan mendje dhe kërkonin të martohen. Apostull Pavli i këshillon të krishterët që të mos bëjnë premtime, të cilat nuk mund ti mbajnë. Këto premtime zakonisht bëhen në situata emocionale dhe në raste të tilla premtimet marrin përmasa hiperbolike. Të krishterët nuk duhet të bëjnë betime, sepse me kalimin e kohës nuk do të munden ti mbajnë ato. E gjithë jeta e të krishterit është një premtim përkushtimi tek Perëndia.

-Duke shkuar shtëpi më shtëpi. Në këtë rast apostull Pavli flet për ato vejusha që mbetën të pamartuara, por që nuk jetojnë sipas dëshirës së Perëndisë. Duke shkuar shtëpi më shtëpi ato shpërdorojnë kohën *".....duke shfrytëzuar kohën, sepse ditët janë të këqija"* (Efesianëve 5, 16). Këto gra të veja janë llafazane, prandaj apostull Pavli na këshillon: *"Fjala juaj le të jetë përherë me hir, e ndrequr me kripë, që të dini si duhet t'i përgjigjeni gjithësecilit"* (Kolosianëve 4, 6). Gjithashtu duke shkuar shtëpi më shtëpi bëhen shumë kureshtare dhe ato që shohin i thonë kudo.

-Të rejat të martohen. Apostull Pavli na këshillon që vejusha e re më mirë të martohet, sesa të mëkatojë. Vetë Pavli ka qenë i pamartuar, megjithatë ai thekson se çdo person ka dhunti dhe hir të veçantë nga Perëndia për tu martuar ose për të mos u martuar *"Sepse dua që gjithë njerëzit të jenë si edhe vetja ime; po secili ka dhuratë të veçantë nga Perëndia, njëri kështu, e tjetri ashtu"*

(I Korintasve 7, 7). Pavli e vlerëson martesën dhe është kundër tradhëtisë bashkëshortore “*Po për t’u larguar nga imoralitetet le të ketë secili gruan e tij, dhe secila le të ketë burrin e saj*” (I Korintasve 7, 2).

-Të bëjnë fëmijë, të bëhen zonja shtëpie. Është e natyrshme se nëse vejushat e reja do të martohen patjetër do të lindin fëmijë. Lindja e fëmijëve do ti bëjë ato më të lidhura me familjen dhe nuk do të kenë kohë të tepërt të merren me gjëra të kota. Lindja e fëmijëve është një kryq i rëndë për çdo nënë të re, sepse përveç përkujdesjes dhe rritjes së fëmijës ajo do të kujdeset edhe për shtëpinë. Apostulli Pavli porosit që vejushat e reja të bëhen zonja shtëpie *ἑὴν οὖν ὁδοῦ ἀβί.*

-Kisha të ndihmojë ato që janë me të vërtetë të veja. Me anën e kësaj fraze kuptojmë se kisha nuk do të ndihmonte gjithë vejushat, por ato që qenë me të vërtetë vejusha. Është detyrë e të afërmeve të ndihmojnë ekonomikisht gratë e veja që kanë në sojin e tyre dhe kisha të merret me përgatitjen shpirtërore të tyre. Ndërsa në ato raste që një e ve gjendet fillikat e vetme është detyrë e kishës që të kujdeset për të.

Të drejtat e pleqve (5, 17-25)

17. Pleqtë që drejtojnë mirë punën, le të nderohen dy herë më tepër, më fort ata që mundohen me fjalë e me mësim.
18. Sepse shkrimi thotë: “Nuk do të mbyllësh gojën e kaut që shin”, dhe “I denjë është punëtori për pagën e tij”. 19. Mos prano kallëzim kundër plaku, veç përpara dy a tre dëshmitarëve. 20. Ata që mëkatojnë qortoi përpara të gjithëve, që të kenë frikë dhe të tjerët. 21. Të urdhëroj përpara Perëndisë dhe Zotit Jisu Krisht, dhe engjëjve të zgjedhur, t’i ruash këto

pa bërë dallim në mes njerëzve, e asgjë të mos bësh duke mbajtur anë. 22. Mos vër duar shpejt mbi asnjeri, as mos u bëj pjesëtar në mëkate të huaja; ruaj veten tënde të pastër. 23. Mos pi më ujë, po përdor pakëz verë për stomakun tënd e për sëmundjet e tua të shpeshita. 24. Disa njerëzve mëkatet u duken sheshit dhe shkojnë përpara atyre në gjyq; po disa të tjerëve u shkojnë prapa. 25. Gjithashtu edhe punët e mira janë të dukshme; dhe ato që janë ndryshe nuk mund të fshihen.

-Pleqtë që drejojnë mirë punën. Në Shkrimin e Shenjtë fjala pleqtë *ḡnāōāyōāñīé* herë paraqitet me kuptimin e atyre që janë të moçëm dhe herë me kuptimin e prezbiterit. Apostull Pavli e mëson Timotheun se si duhet ti trajtojë prezbiterët që drejojnë kishën. Si episkop i Efesit, Timotheu duhet të kujdeset edhe për priftërinjtë që kishte në varësi.

-Le të nderohen dy herë më tepër. Nderimi në këtë rast ka kuptimin e shpërblimit, pra të pagesës. Kuptimi i këtij pasazhi është se ata që drejojnë punët e kishës, pra prezbiterët duhet të paguhen dyfish. Priftërinjtë predikojnë fjalën e Perëndisë, prandaj duhet të shpërblehen.

-Ata që mundohen me fjalë e me mësim. Apostull Pavli vlerëson ata klerikë, të cilët përhapin mësimet e Ungjillit tek grigja e tyre. Janë ata që duke ndjekur shembullin e Krishtit sakrifikohen për grigjën: *“Unë jam bariu i mirë; bariu i mirë vë jetën e tij për dhentë”* (Joani 10, 11). Predikimi kërkon përgatitje nga ana e prezbiterit, i cili duhet të di çfarë tu flasi besimtarëve *“Fjala juaj le të jetë përherë me hir, e ndrequr me kripë, që të dini si duhet t’i përgjigjeni gjithësecilit”* (Kolosianëve 4, 6).

-I denjë është punëtori për pagën e tij. Në këtë rast Pavli thekson se puna e vështirë meriton shpërblim, i cili jepet sipas punës “... sepse punëtori është i denjë për pagën e tij..” (Lluka 10, 7). Perëndia do ta denjësojë atë që punon me ndërgjegje “*Mos kini trastë në udhë, as dy rroba, as këpucë, as shkop; sepse punëtori e meriton ushqimin e tij*” (Matheu 10, 10). Sigurisht që kleriku nuk duhet të lakmojë për të fituar sa më shumë para, por duhet të lodhet për të fituar kurora në qiell.

-Veç përpara dy a tre dëshmitarëve. Apostull Pavli e këshillon Timotheun si të veprojë në rast se dikush akuzon një prezbiter. Nga Dhiata e Vjetër dimë se për të quajtur dikë fajtor duheshin dy ose tri dëshmitarë. E njëjta gjë ndodh edhe në Dhiatën e Re “*Çdo fjalë do të mbështetet në gojën e dy dhe tri dëshmitarëve*” (II Korintasve 13, 1). Timotheu si i ri që ishte në shërbesë nuk duhej të dëgjonte kallzimet ndaj klerikëve. Çdo kallzim duhet të bëhet nga dy ose tre dëshmitarë, por edhe të provohet.

-Ata që mëkatojnë qortoi. Në këtë rast apostull Pavli flet për ata klerikë që skandalizojnë popullin, të cilët duhen ndëshkuar para të gjithëve. Një ndëshkim i tillë do të bëhet mësim dhe të tjerët do të kenë frikë të përsërisin të njejtat skandale, sepse e dinë dënimin që i pret.

-Pa bërë dallim në mes njerëzve. Apostull Pavli e këshillon Timotheun të gjykojë me frymën e Perëndisë, i cili nuk njeh anësi “*Sepse tek Perëndia s’ka mbajtje ane*” (Romakëve 2, 11). Episkopi nuk duhet të bëjë dallime ndërmjet të krishterëve “*Vëllezër të mi, mos kini anësi në besimin e Zotit tonë të lavdisë Jisu Krisht*” (Jakovi 2, 1).

-Mos vër duar shpejt mbi asnjeri. Në këtë rast Pavli trajton çështjen e hirotonisë së klerikëve, prandaj e këshillon Timotheun që të ketë kujdes. Hirotonia bëhej me anën e vënies së duarve në kokë *“Mos ji i pakujdesshëm për dhuratën që është tek ti, e cila t’u dha me anë profecie, me vënien e duarve të pleqësisë mbi ty”* (I Timotheut 4, 14). Kandidatët për klerikë duhet të zgjidhen, gjithashtu duhet të plotësojnë kushtet *“Episkopi pra, duhet të jetë i panjollë, burrë i një gruaje, i vetëpërmbajtur, i urtë, i sjellshëm, mikpritës, i zoti të mësojë njerëzit; jo pijanec, jo grindavec, jo spekulues, por i butë, paqësor, jo argjenddashës; njeri që drejton mirë shtëpinë e tij, që ka fëmijë të bindur me çdo lloj urtësie. Sepse në qoftë se ndonjë nuk di të drejtojë shtëpinë e tij, si do të kujdeset për kishën e Perëndisë?”* (I Timotheut 3, 2-5). Kandidatët për klerikë nuk duhet të jenë të sapokthyer ne besim (I Timotheut 3, 6). Për të gjitha sa thamë mësipër apostull Pavli e këshillon Timotheun që të mos nxitohet, sepse gabimi për shkak të nxitimit përbën skandal.

-Përdor pakëz verë për stomakun tënd. Pavli e këshillon Timotheun të përdori pak verë për të shëruar sëmundjet e shumta. Në kohët e hershme vera cilësohej si ilaç, sidomos në tretjen e ushqimit. Gjithashtu pirja e një sasive të pakët vere nuk do ta dëmtonte Timotheun.

-Punët e mira janë të dukshme. Në këtë rast Timotheu duhet të dallojë punët e mira, të cilat janë të dukshme. Është detyrë e çdo episkopi të kishës të ketë dallueshmëri.

KREUI GJASHTË

Detyrat e shërbëtorëve (6, 1-2)

1. Sa janë robër nën zgjedhë, le t'i quajnë zotërinjtë e tyre të denjë për çdo lloj nderi, që të mos shahet emri dhe mësimi i Perëndisë. 2. Edhe ata që kanë zotërinj besimtarë, le të mos i përçmojnë, sepse janë vëllezër; po më shumë le të punojnë për ta, sepse janë besimtarë dhe të dashur ata që shohin dobi nga puna e tyre e mirë.

-Sa janë robër nën zgjedhë. Apostull Pavli pasi e ka këshilluar Timotheun se si duhet të sillej ndaj vejjshave dhe pleqve, tani trajton çështjen e skllëvërve. Kisha e hershme duhet të përballonte edhe problemet e skllëvërve, sepse shoqëria ishte e ndarë në zotërinj dhe robër. Pavli e këshillon Timotheun se skllëvërit duhet të tregojnë nderim për zotërinjtë e tyre. Kjo të bëhet për arsye shpirtërore, sepse edhe Krishti nga përlësia që e karakterizonte e ka quajtur veten shërbëtor “Por zbrazti veten e tij duke marrë formë shërbëtori, duke u bërë i ngjashëm me njerëzit” (Filipianëve 2, 7), madje skllavi i të gjithëve “Edhe kush të dojë prej jush të bëhet i parë, do të jetë shërbëtor i të gjithëve” (Marku 10, 44). Skllëvërit qenë nën zgjedhën e zotërisë së tyre, i cili mund ti blinte dhe ti shiste kur të donte. Zgjedha simbolizon regjimin shtypës, por Krishti me anën e doktrinës së tij thekson se zgjedha që ofron krishterimi është e lehtë për tu mbajtur “Ngrini zgjedhën time mbi veten tuaj, dhe

mësoni prej meje, se jam i butë dhe i përvulur në zemër. Edhe do të gjeni prehje në shpirtrat tuaj. Sepse zgjedha ime është e mirë, dhe barra ime është e lehtë” (Matheu 11, 29-30). Skllevërit dhe zotërinjtë kanë një Zot, i cili nuk tregon anësi *“Edhe ju zotërinjtë, po ato bëni për ata, duke lënë kërcënimet; sepse e dini, se edhe ju vetë keni Zot në qiejt, dhe ai s’ka anësi”* (Efesianëve 6, 9). Zotërinjtë duhet të jenë të drejtë dhe të tregohen të arsyeshëm me skllevërit që kanë nën zgjedhë *“Ju zotërinjtë jepuni shërbëtorëve tuaj të drejtën dhe sa u bën, duke ditur se edhe ju keni Zot në qiej”* (Kolosianëve 4, 1).

-Ata që kanë zotërinj besimtarë. Zotërinjtë besimtarë i trajtojnë skllevërit e tyre si vëllezër. Gjithashtu edhe skllevërit i shohin zotërinjtë si vëllezër më Krishtin dhe punojnë pa hile. Me anën e besimit tek Krishti ata duhet ti konsiderojnë skllevërit si bijtë e tyre “Sepse të gjithë jemi të Perëndisë me anë të besimit që është në Jisu Krishtin” (Galatasve 3, 26). Të gjithë jemi të barabartë në sytë e Perëndisë *“Nuk ka më Judeas as Grek; nuk ka më shërbëtor as të lirë; nuk ka më mashkull e femër; sepse ju të gjithë jeni në Jisu Krishtin”* (Galatasve 3, 28).

Këshilla për mësuesit e rremë (6, 3-5)

3. Këto mëso dhe këshillo. Edhe nëse mëson ndonjëri mësim të tjera dhe nuk shkon pas fjalëve të shëndosha të Zotit tonë Jisu Krisht, dhe pas mësimit që është sipas besimit të mirë, 4. ky është mendjemadh dhe nuk di asgjë, por vuan nga sëmundje çështjesh e ngrëniesh me fjalë, prej të cilave del smirë, grindje, sharje, mendime të liga, 5. fjalime të kota njerëzish të prishur nga mendja, dhe të privuar nga e vërteta,

sepse pandehin se besimi i mirë është për fitim. Largohu nga të tillët.

-Nëse mëson ndonjëri mësim të tjera. Mësimi i rremë është ai që bie në kundërshtim me mësimin e vërtetë. Të krishterët nuk duhet të pranojnë mësim të rreme, prandaj Pavli e porositi Timotheun “Këto porositi dhe mëso” (I Timotheut 4, 11). Si një atë shpirtëror ai kujdeset për birin e tij me anën e lutjeve, të këshillave dhe kontrollit. Apostulli Pavli gjatë shkruarjes së letrës edhe diku gjetkë i përmend mësuesit e rremë. Kështu tek (1, 3-7) ai thekson spekulimet që bënin ata ndaj ligjit, ndërsa në rastin që po shqyrtojmë (6, 3-5) i karakterizon si njerëz që kanë devijuar nga doktrina e kishës.

-Fjalëve të shëndosha të Zotit tonë Jisu Krisht. Apostulli Pavli e këshillon birin e tij Timotheun në emër të autoritetit të Krishtit “Edhe ju porositem ju, vëllezër, në emër të Zotit tonë Jisu Krisht, të largoheni nga çdo vëlla që ecën pa mend, e jo sipas porosisë që mori prej nesh” (II Thesalonikasve 3, 6). Fjalët e shëndosha të Zotit ose e thënë ndryshe mësimdhënia e drejtë e kishës mbështetet tek Shkrimi i Shenjtë. Në një rast tjetër Pavli i përgëzon galatasit, të cilët e patën pritur atë sikur të ishte vetë Krishti “Edhe ngasjen time në trupin tim nuk e përfillët, as nuk e neveritët, po më pritët si engjëll Perëndie, si Jisu Krishtin” (Galatasve 4, 14).

-Ky është mendjemadh dhe nuk di asgjë. Njeriu mendjemadh nuk përulet kurrë. Ai nuk mund ti nënshtrohet dëshirës së Perëndisë, ashtu siç na mëson Shkrimi i Shenjtë. Krishti duke marrë natyrën njerëzore përuli veten “Dhe duke u gjendur me pamje si njeri, e përuli veten e tij, duke u bërë i

bindur deri në vdekje, dhe vdekje kryqi” (Filipianëve 2, 8). Këtë gjë ai e bëri për të plotësuar dëshirën e Atit, Perëndi, ndërsa njeriu mendjemadh nuk përulet, por qëndron në krenarinë e tij.

-Njerëzish të prishur nga mendja, dhe të privuar nga e vërteta. Njerëzit me mendje të prishur lakmojnë smirën, grindjen, sharrjen dhe mendimet e liga. Në këtë rast Pavli i karakterizon mësuesit e rremë si njerëz të privuar nga e vërteta.

-Pandehin se besimi i mirë është për fitim. Mësuesit e rremë e konsideronin besimin si burim fitimi. Gjatë udhëtimit të tretë misionar të apostull Pavlit në Efes u shkaktuan trazira “*Edhe në atë kohë u bë jo pak trazirë për këtë udhë. Sepse një argjendar që quhej Dhimitër, duke bërë tempuj të argjentë të Artemidës, u jepte mjeshtëurve jo pak fitim. Ky si i mblodhi këta dhe ata që punonin të tilla, tha: O burra, e dini mirë se prej kësaj pune është mirëqenia jonë*” (Veprat e Apostujve 19, 23-25). Fitimet e Argjendarit Dhimitër po pakësoheshin. Vetë Pavli nuk ka qenë argjenddashës “*Argjend ose ar ose rrobë as prej ndonjërit prej jush nuk dëshirova*” (Veprat e Apostujve 20, 33). Gjithashtu përmendet Simon Magu, i cili donte të blinte postin me para.

Simoni kur pa se me vënien e duarve, samaritanët morën Shpirtin e Shenjtë, u ofroi atyre para, me qëllim që t’ia jepnin edhe atij të drejtën e vënies së duarve mbi kokë. Ai mendonte se veprimi që bënë apostujt ishte më i lartë se magjitë e tij, prandaj u ofroi atyre para në shkëmbim të misterit. Luka nuk e sqaron më tej nëse Simon Magu e mori Shpirtin e Shenjtë apo jo. Veprimi i tij u quajt simonia që do të thotë *marrja e postit me para*. Simonia është

praktikuar shpesh në qarqet kishtare. Kjo dukuri u dënua në Sinodin VII Ekumenik.

Këshilla për të varfërit (6, 6-10)

6. Po fitim i madh është besimi i mirë me përkorje. 7. Sepse asgjë s'kemi prurë në botë dhe është e qartë se edhe të nxjerrim gjë nuk mundim. 8. Po kur kemi ushqime e mbulesa, le të na mjaftojnë këto. 9. Dhe ata që duan të bëhen të pasur, bien në ngasje dhe në lak, dhe në shumë dëshira të marra e të dëmshme, të cilat i kredhin njerëzit në prishje e në humbje. 10. Sepse rrënja e gjithë të ligave është argjenddashja, të cilën disa duke e dëshiruar u larguan nga besimi, dhe u përshkuan në veten e tyre nga shumë të këqija.

-Fitim i madh është besimi. Për të krishterin shprestar fitimi më i madh është të fitojë jetën e përjetshme. I krishteri duhet të jetë i kënaqur në çdo situatë qoftë kur jeton në bollëk dhe atëhere kur vuan: “Di të përulem, di edhe të rroj me të tepërta; në çdo vend e mbi të gjitha jam mësuar edhe të ngopem edhe të kem uri, edhe të rroj me të tepërta edhe të kaloj me skamje. Të gjitha mund t'i bëj me anë të Krishtit që më jep fuqi” (Filipianëve 4, 12-13). I krishteri nuk duhet të ketë lakmi për para, por të jetojë me besimin se edhe në çastet më të vështira të jetës Perëndia nuk do ta braktisë “Sjelljet tuaja le të jenë pa lakmi argjendi; le t'u jenë mjaft ato që keni tani; sepse ai ka thënë: “Nuk kam për të të lënë, as nuk kam për të hequr dorë prej teje” (Hebrenjve 13, 5).

-*Asgjë s'kemi prurë në botë. Kur lindëm kemi qenë lakuriq, pra asgjë nuk kemi sjellë në këtë botë dhe asgjë nuk do të marrim me vete. "Lakuriq kam hyrë në botë dhe lakuriq do të dal prej saj"* (Jobi 1, 21). Kur erdhëm në botë vetëm një gjë kemi sjellë, shpirtin tonë, të cilin nuk duhet ta humbasim. Prandaj nuk duhet të grumbullojmë thesare në këtë botë "*Mos mblidhni thesarë për veten tuaj mbi dhe, ku krimbi dhe ndryshku i prish, dhe ku vjedhësit rrëmojnë dhe vjedhin. Po mblidhni thesarë për veten tuaj në qiell, ku nuk i prish as krimb as ndryshk, dhe ku vjedhësit nuk rrëmojnë as vjedhin"* (Matheu 6, 19-20).

-*Kur kemi ushqime e mbulesa. Në këtë rast apostull Pavli e ka fjalën që i krishteri nuk duhet të shqetësohet për gjërat e përditëshme "Mos u mendoni pra duke thënë: ç'të hamë a ç'të pimë a ç'të veshim?"* (Matheu 6, 31). Besimtari duhet të shqetësohet për mbretërinë e Perëndisë "*Po kërkonit më përpara mbretërinë e Perëndisë, dhe drejtësinë e tij; dhe këto të gjitha do t'ju shtohen juve"* (Matheu 6, 33). Njeriu duhet të kënaqet me atë që ka "*Mos më jep as varfëri, as pasuri, por më ushqe me bukën e nevojshme"* (Fjalët e Urta 30, 9).

-*Ata që duan të bëhen të pasur. Shkrimi i Shenjtë na jep shumë raste të atyre që lakmojnë për para. Rasti më tipik janë Anania dhe Safira (Veprat e Apostujve 5, 1). Ata që kërkojnë të bëhen të pasur bien në ngasje. Fundi i atyre që lakmojnë para ka qenë gjithnjë tragjik, sepse ata kanë humbur shpirtin e tyre. "Sepse ç'dobi do të ketë njeriu, në fitoftë gjithë botën, dhe të dëmtojë shpirtin e tij?"* (Marku 8, 36). Lakmia për para është karakterizuar si idhujtari "*Bëni pra të vdekura pjesët e trupit tuaj që janë mbi dhe, imoralitetin, ndyrësinë morale, epshin, lakminë e keqe dhe pangopësinë, që është idhujtari"* (Kolosianëve 3, 5).

-Rrënja e gjithë të ligave. Lakmia për para oëëãñãõñßá e largon njeriun nga besimi. Ajo të shpie në egoizëm, mashtrim, grabitje, smirë, urrejtje etj. Me të drejtë Shkrimi i Shenjtë thekson se paraja është rrënja e gjithë të ligave.

Njeriu i Perëndisë (6, 11-16)

11. Po ti, o njeriu i Perëndisë, hiq dorë nga këto; dhe ndiq drejtësi, shpresë, dashuri, durim, butësi. 12. Lufto luftën e mirë të besimit, rrok jetën e përjetshme, në të cilën edhe u thirre dhe rrëfeve rrëfimin e mirë përpara shumë dëshmitarëve. 13. Të porosis përpara Perëndisë që u jep jetë të gjithave, dhe përpara Jisu Krishtit që dëshmoi në ditët e Pont Pilatit rrëfimin e mirë: 14. Ruaje porosinë të papërlyer, të panjollë, deri në dukjen e Zotit tonë Jisu Krisht, 15. të cilën në kohën e caktuar do ta tregojë i lumturi dhe i vetmi Sundimtar, Mbreti i atyre që mbretërojnë dhe Zoti i atyre që zotërojnë, 16. i vetmi që ka pavdekësi dhe që rri në dritë të paafrueshme, të cilin asnjë nga njerëzit nuk e pa, as mund ta shohë; të cilit i qoftë nder e pushtet i përjetshëm. Amin.

-Po ti, o njeriu i Perëndisë. Në këtë rast apostull Pavli e quan Timotheun njeriu i Perëndisë. Në Dhiatën e Vjetër termi njeriu i Perëndisë u rezervohet vetëm udhëheqësve të Izraelit, Moisiut, Samuelit, Davidit etj, ndërsa në Dhiatën e Re termi njeriu i Perëndisë paraqet çdo të krishterë të përsosur e të gatshëm për çdo punë të mirë. “Që të jetë i përsosur njeriu i Perëndisë, i gatshëm për çdo punë të mirë” (II Timotheut 3, 17).

-Hiq dorë nga këto. Timotheu duhet të heqë dorë nga lakmia për para, nga pasionet si dhe nga çdo gjë tjetër që nuk pajtohet me vullnetin e Perëndisë. Por çfarë duhet të bëjë ai? Ai duhet të ndjekë drejtësinë, shpresëtarinë, besimin, dashurinë, durimin dhe butësinë. Timotheu duhet të mohojë veten dhe të ndjekë Krishtin *“Kush të dojë të vijë pas meje, le të mohojë veten e tij dhe le të ngrerë kryqin e tij, dhe le të më vijë pas”* (Marku 8, 34).

-Lufto luftën e mirë të besimit. Timotheu duhet ti shmanget besimit të rremë dhe të bëjë luftën e mirë të së vërtetës. Pavli e këshillon Timotheun të mbrojë të vërtetën nga mësuesit e rremë.

-Rrok jetën e përjetshme. Apostull Pavli e këshillon Timotheun të përqafojë jetën e përjetëshme. *“Edhe kjo është jeta e përjetshme, që të të njohin ty të vetmin të vërtetin Perëndi dhe Jisu Krishtin që dërgove”* (Joani 17, 3). Ndonëse Timotheu e kish marrë jetën e përjetshme, Pavli e nxit atë që ta përqafojë dhe ta bëjë të tijën në përjetësi.

-Ruaje porosinë të papërlyer. Timotheu duhet ta ruajë porosinë deri në ardhjen e dytë të Krishtit. Ndonëse është e panjohur koha se kur do të vijë Krishti të gjykojë të gjallët e të vdekurit. *“Edhe për atë ditë a orë asnjë nuk di, as engjëjt që janë në qiell, as Biri, veç Ati”* (Marku 13, 32).

Këshilla për të pasurit (6, 17-19)

17. Të pasurit në këtë jetë porositi të mos mbahen me të madh, as të mos shpresojnë në pasurinë që s’qëndron, po në Perëndinë e gjallë, i cili na i jep të gjitha dorëhapur për të

parë dobi; 18. të bëjnë punë të mira, të bëhen të pasur në punë të mira, të jenë dorëdhënës, të shoqërueshëm, 19. duke vënë kështu me pasuri të madhe për veten e tyre një themel për të ardhmen, që të arrijnë jetën e përjetshme.

-Të mos mbahen me të madh. Pavli këshillon të pasurit e krishterë, duke i paralajmëruar për rreziqet që sjell pasuria. Ai i porositi ata që të mos shesin mend, sepse krenaria e tepërt sjell përcmim për njerëzit e tjerë.

-Të jenë dorëdhënës, të shoqërueshëm. Timotheu duhet ti porosisë të pasurit që të bëjnë bamirësi dhe të jenë të shoqërueshëm, sepse duke vepruar kështu, ata do të shpërblehen nga Perëndia. “Edhe Perëndia im ka për të mbushur gjithë nevojën tuaj sipas pasurisë së tij në lavdi, me anë të Jisu Krishtit” (Filimonit 4, 19). Ashtu si Perëndia, e cila na jep gjithë këto mirësi nga bujaria, kështu edhe të pasurit e kësaj bote duhet të jenë të tillë, pra dorëdhënës dhe të shoqërueshëm.

-Që të arrijnë jetën e përjetshme. Pasuria më e madhe e të krishterit është të fitojë jetën e përjetshme, e cila fitohet nëse veprojmë sipas vullnetit të Perëndisë. Që një i pasur të fitojë jetën e përjetshme duhet të përdëllejë të varfërit. “Një gjë të mungon, shko e shit sa ke, edhe jepua të varfërve dhe do të kesh thesar në qiell, dhe eja, ngri kryqin e eja pas meje” (Marku 10, 21). Të pasurit e kësaj bote nuk duhet të grumbullojnë thesarë mbi tokë, por në qiell.

Këshilla për Timotheun (6, 20-21)

20. O Timothe, ruaj atë që të është besuar, duke u larguar nga fjalët e kota të ndyra dhe nga kundërvëniet e asaj që në mënyrë të gënjeshtërt quhet dituri, 21. nga shkaku i së cilës disa, duke e pasur për mjeshtëri, u larguan nga besimi. Hiri qoftë me ty. Amin.

-O Timothe, ruaj atë që të është besuar. Porosia e fundit është për Timotheun, i cili të ruajë atë që i është besuar dhe tu shmanget fjalëve të kota. Vetvetiu na lind pyetja: -Çfarë i është besuar Timotheut? I është besuar mësimdhënia e Krishtit dhe e apostujve. I është besuar mësimdhënia e kishës së krishterë.

-Hiri qoftë me ty. Amin. Apostull Pavli i uron dishepullit të tij Timothe që Perëndia t'i dhurojë hir. Ata që predikojnë ungjillin kanë nevojë për hirin e Perëndisë me qëllim që t'i ndriçojë në punën e tyre. Të lutemi që këtë hir Perëndia të na e dhurojë edhe ne, që të zgjohemi dhe të rritemi shpirtërisht.

BIBLIOGRAFI

- Azem Qazimi, *Fjalor i Krishterimit*, Plejad, 2010.
- Bibla, Diodati i Ri*, përkthimi 1991-94, La buona Novella, Brindizi.
- Didie Zhylia, *Fjalori i filozofisë*, shtëpia botuese Enciklopedike, Tiranë 1994.
- Dhiata e Re e zotit edhe Shpëtimtarit t'ënë Jisu Krisht*, kthyerë prej Elinishtesë Shqip ndë të folë toskërisht prej Kostandin Kristoforidhit, botim i KOASH-it, Tiranë 1994.
- Dhjata e Re, Psalmet, Fjalët e Urta*, botimet Lajmi i Mirë, Tiranë.
- Erasmus Schmid, *Concordance to the Greek New Testament*, Astir, Athens 1990.
- Fjalor i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë 2006.
- Fjalor Greqisht-Shqip i Dhiatës së Re*, përgatitur për botim nga Joan Lena, Shoqëria Biblike, Tiranë 2007.
- Fori Tërpini, *Si e gjeta rrugën e Dritës*, predikime fetare e morale, Koti, Korçë 2001.
- Fran Luli, *Fjalor Biblik dhe i termave kishtarë*, Camaj-Pipa, Shkodër 2004.
- John R. Stott, *Mesazhi i I Timoteut dhe Titit*, Vernon Publishing, 2006.
- Imzot Theofan Noli, *Katekizmë e shkurtër e Kishës Orthodhokse*, e botoj Peshkopata e Amerikës, Boston Mass 1991.
- Imzot Theofan Noli, *Uratore e Kishës Orthodhokse*, e botoj Peshkopata e Amerikës, Boston Mass 1941.
- Holy Bible*, Good News Edition, The Bible Societies, Nev York 1982.

- Katekizmi i krishterë Orthodhoks*, botim i K.O.A.Sh-it, Tiranë, 2006.
- Nestle-Aland, *Novum Testament Graece*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1993.
- Protopresviter Tomas Hopko, *Besimi Orthodhoks*, Vëll. 2, Adhurimi, përkthim nga Mitropoliti i Korçës Joani, botim i K.O.A.Sh-it, Tiranë 1997.
- Protoprezviter Thomas Hopko, *Besimi Orthodhoks*, Vëllimi III, Shkrimi i Shenjtë dhe Historia e Kishës, përkthyer nga Imzot Joan Pelushi, botim i K.O.A.Sh-it, Tiranë 2000.
- Strongs Exhaustive Concordance of the Bible*, World Bible Publishers.
- The Exhanstive James Strong Concordance of the Bible*, World Bible Publishers.
- Ungjilli sipas Mateut, sipas Markut, sipas Lukës, sipas Gjonit, Veprat e Apostujve, Libri i Psalmeve, Libri i Fjalëve të Urta*, përktheu dhe shtjelloi Dom Simon Filipaj, Shoqëria biblike Ndërkonfesionale e Shqipërisë, Tiranë 1999.
- Xavier Leon-Dufor, *Fjalor i Teologjisë Biblike*, Chrico, Napoli 2009.

PASQYRA E LËNDËS

Parathënie

KREU I PARË

Drejtimi dhe përshëndetjet (1, 1-2)

Doktrinat e rreme (1, 3-8)

Ungjilli i hirit (1, 9-14)

Mëkati i parë (1, 15-20)

KREU I DYTË

Lutje për të gjithë njerëzit (2, 1-7)

Si duhet të luten burrat dhe gratë (2, 8-15)

KREU I TRETË

Detyrat e peshkopëve (3, 1-7)

Detyrat e dhjakëve (3, 8-13)

Kisha (3, 14-16)

KREU I KATËRT

Mohimi i besimit (4, 1-5)

Besnikëria dhe kujdesi në shërbesë (4, 6-10)

Mësimi i vërtetë (4, 11-16)

KREU I PESTË

Sjellja e bariut ndaj grigjës (5, 1-2)

Vejushat që duhen mbështetur (5, 3-8)

Vejushat e përkushtuara (5, 9-16)

Të drejtat e pleqve (5, 17-25)

KREU I GJASHTË

Detyrat e shërbëtorëve (6, 1-2)

Këshilla për mësuesit e rremë (6, 3-5)

Këshilla për të varfërit (6, 6-10)

Njeriu i Perëndisë (6, 11-16)

Këshilla për të pasurit (6, 17-19)

Këshilla për Timotheun (6, 20-21)

Bibliografi

Pasqyra e Lëndës

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë

Llukani, Andrea

Redaktor: Dr. Moikom Zeqo

Si duhet të jetë Episkopi,

Andrea Llukani, Tiranë:

Botimet “Trifon Xhagjika”, 2010

60 f, 20 cm.

ISBN